

1515883

170790

AFREKENING 1970
Med. Christen Studenten Vereniging
Komponent der WCBV

Hierbij gaat dan eindelijk de afrekening 1979.

Laat, zoals bekend,

Zoals gewoonlijk was het op orde krijgen van de cijfers weer een hele klus, waarbij met name de hulp van Els onontbeerlijk was.

Speciale waardering gaat ook uit naar die er in is geslaagd

om een ordelijke CvS administratie op poten te zetten.

Betreffende de kampen heeft de zaken geordend.

waarvoor onze dank,

Alg. Penningmeester N.C.S.V.

Woudschoten , sept. 1980.

AFREKENING 1979 NCSV.

ALGEMEEN:

Voor het tweede achtereenvolgende jaar geeft de afrekening een positief saldo te zien.

Dit keer gaat het om een winst van bijna veertig duizend gulden.

Het vermogen van de vereniging is door deze ontwikkeling gestegen tot boven de tachtigduizend gulden. Het is in dit verband misschien aardig om op te merken dat nog in mei 1978 - toen de begrotingsbesprekingen over '78 nog in volle gang waren - in een notitie van het sekretariaat aan het A.B. gesproken werd over "liever het risico lopen om eervol ten onder te gaan dan geamputeerd verder gaan".

Er waren toen enkele desastreuze afrekeningen achter de rug, het vermogen van NCSV en Kampement was geslonken tot twintigduizend gulden en de noodzaak tot bezuinigingen had misschien wel slapelossheid tot gevolg gehad, en nachtmerries.

Het A.B. besloot toen om de strijd niet op te geven, om toch te streven naar: minimaal sluitende begrotingen, naar vermogenstoename.

Het A.B. koos toen niet voor de ondergang; hoe eervol dan ook.

Nu blijkt dat de toen gedane bezuinigingen, en de maatregelen aan de inkomsten kant, tot resultaat hebben geleid.

AKTIVITEITEN:

In het jaar 1979 waren er 1003 deelnemers in de zomerkampen, en 144 bijspijkeraars.

Qua leiding waren dat er respectievelijk 289 en 49.

Op het gebied van de publikaties waren er, (Opstand, HAP, Kampwerkboekjes, Eltheto 61 (Industriepastoraat); Opstand special (Wie Oren heeft om te horen); Frits Kuiper (Christen en Socialist) en Onderwijsstudieuitgave nr. 3 (Het recht om te leren).

PERSONEEL:

Per 1 februari kwamen _____ en _____ bij de NCSV in dienst als sekretaris Krik en CvS.

_____ de dienstweigeraar/kampadministrateur was als gevolg van een autoongeluk langdurig uitgeschakeld. Om het ontstane gat op te vullen werden _____ en _____ tijdelijk als administrateur aangesteld, voor resp. 2 en 4 maanden.

Per 1 september 1979 was er een opvolger van _____, namelijk _____ ook _____ is een dienstweigeraar.

RESULTAAT:

Als belangrijke oorzaak voor het uitstekende resultaat moet Eltheto genoemd worden. De nieuwe boekjes opzet werpt nu duidelijk vruchten af, de losse verkoop is sterk gestegen en als gevolg van de nieuwe abonnementsregeling (de abonnees krijgen automaties het nieuwe nummer toegezonden, met een acceptgirokaart, tegen sterk gereduceerde prijzen) zijn ook de problemen met de langdurige achterstand (bijna) verleden tijd.

Een andere oorzaak voor het gunstige resultaat, is het te hoog begrote bedrag aan personeelskosten. Bij het opstellen van de begroting voor 1981 zal worden nagegaan of hier sprake is van een begrotingsfout (struktureel, misschien), of van een wat hoog geschat stijgingspercentage. Onbegroot kwamen meer dan derig duizend gulden aan subsidies binnen op kampwerk.

Opstand leverde vijfduizend gulden meer op, dan voorzien.

7-6-'80

I) Mededelingen van de stuurgroep en het sekretariaat.

De mededelingen zijn gestencild en worden door de aanwezigen in stilte gelezen. De brief die geschreven is aan de raad van kerken i.v.m. haar dubieuze opstelling t.o.v. de "Marrokkanen" wordt voorgelezen. Ook het antwoord op de open brief van (zie uitnodiging) wordt voorgelezen en wordt door de vergadering gewaardeerd.

Er is een gesprek geweest tussen iemand van de regio Hijnegen en

H.a.v. deze zaak ontstond zich een discussie. Den Haag merkte op dat de beweging "flexibeler" is dan uit de stukken, met name de notulen naar voren komt. Delft bracht naar voren dat de beweging CvS vaak een negatief imago heeft, ook bij mensen die eigenlijk haar erg nabij zijn. Dit was op verschillende avonden naar voren gekomen. Hijnegen merkte op dat dit i.a. aan de ene kant ligt aan allerlei communicatiestoornissen, die ten dele ook aan onszelf te wijten zijn, maar ook aan het feit dat CvS geen sociaal-democratische club in de slechte zin des woords is. Men had ervaren dat kritiek op ontwikkelingshulp naar moeilijk gepikt werd. We vallen gedeeltelijk buiten wat voor progressieve christenen nog fatsoenlijk en toelaatbaar is.

Er werd naar voren gebracht dat notulen in de eerste plaats bedoeld zijn voor diegenen, die bij de landelijke vergaderingen betrokken zijn, een indruk van de discussie en een besluitenlijstje, terwijl andere publicaties, met name opstand, wel wervend, leesbaar en "flexibel" moeten zijn. Er werd tot slot geconcludeerd dat de notulen vaak heel verschillend geïnterpreteerd worden, wat bv. was gebleken na de discussie over het patriarchaat in de landelijke vergadering: sommigen mannen hadden zich erin herkend, anderen werden boos en interpreteerden dezelfde passage anders.

was van mening dat de kritiek van op de geboortige administratie en de slechte opvang van belangstellenden zowel op landelijk als ook op regionaal niveau terecht was. Hij was al met voorstellen gekomen om op landelijk niveau de zaak beter aan te pakken.

II) verslag van het mannenweekend van CvS

en deden de landelijke vergadering van verslag, meer een aantal indrukken, dan een systematis verslag.

De ervaringen van de aanwezige mannen (ong. 15) bleken heel verschillend en moeilijk generaliseerbaar. Men had er daarom voor gekozen om niet over de man in het algemeen, maar over zichzelf te praten, ook omdat het voor veel aanwezigen best iets nieuws was over dit soort zaken te praten. Aan de hand van deze ervaringen konden de stelling van de landelijke vergadering opnieuw getoetst worden. Deze stelling waren op het weekend uitvoerig aan de orde geweest. Er werd behoefte gevoeld ook aan een aantal nieuwe stellingen die ook met de bevrijding van mannen te maken hebben.

Duidelijk kwam het verschil naar voren tussen heterosexuele mannen en flikkers. De laatsten hotkenden zich meer in de vrouwenbeweging, omdat zij al langer een bewuste geschiedenis van onderdrukking kennen. Andere mannen hebben

Bijlage A: Stuurgroepverklaring "CvS en de vredesbeweging"

Voordat CvS in 1979 vredesstrijd tot prioriteit nummer één van haar activiteiten maakte, was er al heel wat gebeurd aan "de vrede". Vanaf 1976 werd in Opstand de jaarlijkse vredeskrant van het IKV besproken; in 1978 konstateerden we verheugd dat het IKV zich een heel concreet doel stelde met het "tienjarenprogramma": Help de kernwapens de wereld uit, om te beginnen uit Nederland. Dat is een concreet doel, daarop kun je actie voeren! Deze leus was ook het startsein voor de oprichting van ruim 300 IKV-kernen; sommige CvS-ers sloten zich daarbij aan op individuele basis, anderen deden mee namens hun regio, en er zijn ook regio's die zelf een IKV-kern werden. Maar ook vóórdat de IKV-actie begon, had CvS met vredeszaken te doen gehad, b.v. middels enkele regionale activiteiten, zoals in Groningen mbt de opslag van radioactief kernafval en de militarisering van de regio, solidariteitsverklaringen, e.d.

Waarom vredesstrijd?

Je kunt je natuurlijk afvragen waarom óók CvS zich nog zo nodig wil bezighouden met vredeswerk. Er is immers al een wirwar van bewegingen en groepen, ook kerkelijke, die daarmee druk zijn; er is waarschijnlijk geen vraagstuk te bedenken waarop zich zoveel verschillende en óók verschillend gemotiveerde mensen georganiseerd hebben.

Het woord "vredesstrijd" houdt al in, dat wat er nu is, deze toestand, geen vrede kan heten. Werkelijke vrede moet nog bavochten worden; deze permanente dreiging, deze absurde bewapeningswedloop moeten worden gekeerd en afgeschaft. Vredesstrijd houdt dus in: strijd tegen de voortdurende oorlogsdreiging en tegen het in stand houden en uitbreiden van het enorme vernietigingspotentieel. Het betekent ook: strijd tegen alle factoren die de bewapeningswedloop in stand houden: op economisch, politiek en ideologisch vlak.

I Kapitalisme

Voor socialisten, dus ook voor christenen voor het socialisme, vormen bewapening, de bewapeningswedloop, de ontwikkeling van technologie ten dienste van het militaire apparaat, in de eerste plaats een gruwelijke verspilling van grondstoffen, energie en intellect. De produktie van wapens en de economische "noodzakelijkheid" van een bewapeningswedloop heeft van alles te maken met de kapitalistische produktiewijze.

Dat is één reden om ons als socialisten in te zetten voor vredesstrijd. Het is dan ook één van onze doelstellingen om het verband tussen bewapening en de kapitalistische produktiewijze helder te krijgen voor onszelf, en duidelijk te maken aan anderen. Hoe hebben we daaraan gewerkt? Daar waar we zelf actief waren in bijvoorbeeld IKV-kernen, hebben we erop gelet dat de economische oorzaken van bewapening en bewapeningswedloop, en de mechanismen die daarbij een rol spelen, aan de orde kwamen. Dat gebeurde niet vanzelf: met name in "christelijke" kringen bestaat er een behoorlijke weerstand tegen een economische analyse van de bewapeningsproblematiek. We merkten trouwens dat we het zelf ook niet altijd precies wisten, en niet altijd in staat waren om het verband tussen bewapening en kapitalisme aan te geven. Dat verband ligt er op verschillende manieren. In de eerste plaats is er een verband tussen economische crises en bewapening. Steeds blijkt dat er ten tijde van economische crisis enorm bewapend wordt. Het is niet toevallig dat de laatste jaren de defensie-uitgaven met sprongen stijgen. Maar waarom juist wapens? Waarom is het minder aantrekkelijk om wegen aan te leggen of huizen te bouwen, dan om wapens te produceren?

Verband is er ook tussen bewapening en imperialisme. Uitbuiting van derde wereld landen door het westen veronderstelt bewapening. Om namelijk eventuele bevrijdingsbewegingen de kop in te drukken is een leger nodig. En bevrijdingsbewegingen moeten de kop ingedrukt worden, want onafhankelijkheid van een derde wereld land betekent: minder goedkope grondstoffen, minder goedkope arbeidskrachten, minder afzetgebied (ook voor wapens!). In het handhaven van deze uitbuitingsverhouding spelen multinationale ondernemingen een belangrijke rol, het zogenaamd "militair industrieel kompleks" eveneens.

Het leek ons goed deze problemen beter te onderzoeken, en in september 1979, toen we vredesstrijd eerste prioriteit gaven voor het komend jaar, besloten we dan ook dat er een landelijke scholing opgezet zou worden over anti-militarisme. De genoemde twee problemen zijn in deze scholing uitvoerig aan de orde gekomen. Voor het scholingsmateriaal zie overigens elders in deze OPSTAND.

Met dit scholingsmateriaal, dat uit meer onderdelen bestaat, organiseren CvS-regio's een serie scholingsavonden voor mensen uit de vredesbeweging. IKV-kernen en basisgemeenten worden daarbij speciaal uitgenodigd. In sommige regio's is dat al gebeurd in het voorjaar (Utrecht, Groningen, Rotterdam), in andere - of dezelfde - regio's beginnen ze in september (Utrecht, Groningen, Amsterdam, Nijmegen, Friesland en Kampen in ieder geval).

Deze scholingscycli zijn voor CvS ook een manier om met onze eigen kennis en ervaring bij te dragen in de vredesbeweging.

II Oost-Europa

Een tweede punt waarop we als socialisten specifiek met het bewapeningsvraagstuk te maken hebben, is het punt van "de vijand", die dan is: het oostblok, de Russen, het "bestaande socialisme". Het klimaat waarin de bewapeningswedloop zo goed gedijt, is een klimaat van Koude Oorlog. Aktieve of passieve goedkeuring van een dergelijk waanzinnig vernietigingspotentieel kan alleen vanuit een diepgewortelde kommunistenhaat en -angst.

Nog afgezien van de vraag hoe je precies de situatie in Oost-Europa beoordeelt, moet toch in elke vredesbeweging ontspanning tussen oost en west een centraal punt zijn. Op twee manieren heeft CvS daaraan gewerkt. In de eerste plaats is het, in het kader van ontspanningspolitiek, noodzakelijk om de geschiedenis van de bewapening te kennen. Iedereen die zich ooit een beetje daarin verdiept heeft, zal weten dat er een werkelijk ongelofelijke hoeveelheid feiten verzwegen of verdraaid zijn in de bronnen waar wij persoonlijk onze kennis uit hebben: geschiedenisboeken, kranten, radio en tv.

In de scholing hebben we daarom een zeer uitgebreid gedeelte ingeruimd voor de geschiedenis van de koude oorlog. Daarvoor is een samenvatting geschreven van het boek van David Horowitz, From Yalta to Vietnam. En we stonden en staan er nog steeds versteld van hoe weinig we eigenlijk weten, en hoe hardnekkige oude "versies" van gebeurtenissen voortleven, ook bij onszelf. En juist in het afgelopen jaar zijn we hardhandig gekonfronteerd met een ervaring van het koude-oorlog-denken n.a.v. de gebeurtenissen in Afghanistan en de Olympische Spelen in Moskou. Verbazend gemakkelijk, om niet te zeggen angstwekkend gemakkelijk blijkt zo'n koude oorlogsgolf Nederland te kunnen overspoelen: alle ruimte voor de verschrikkelijke onzin, halve waarheden en verdachtmakingen aan het adres van "Rusland". Misschien hebben we als CvS dáár te weinig tegen geprotesteerd en hadden we er zelf ook intern meer aandacht aan moeten besteden.

een tweede manier waarop CvS aan ontspanning wil bijdragen is door ook daadwerkelijk contacten te leggen met Oosteuropese landen. In Europees verband heeft de Nederlandse beweging CvS er altijd op aange drongen dat ook Oosteuropese "christenen voor het socialisme" uitgenodigd werden voor b.v. internationale konferenties. Zelfs voor "christenen voor het socialisme" blijkt zo iets geen vanzelfsprekende zaak.

Het was overigens niet zo vreemd dat CvS-Nederland hierop aandrong: immers, de Nederlandse Christen-Studenten Vereniging (NCSV), één van de belangrijkste wortels van CvS, had al tientallen jaren gepioneerd in haar contacten met Oosteuropese christenen. De contacten die daarin opgebouwd waren, met name in de DDR, konden we ook gebruiken voor CvS. En inmiddels heeft de belangstelling voor en het contact met christenen in Oost-Europa ertoe geleid dat de beweging - als geheel - lid is geworden van de Christelijke Vredes Conferentie, ook wel bekend onder de naam Praagse Vredeskonferentie. Regelmatig zijn er studiedagen waarvoor Oosteuropese gasten worden uitgenodigd, of zijn er konferenties in Oost-Europa waar Nederlandse CvS-ers aan deelnemen.

Verheugend is, dat ook IKV-kernen en sommige basisgemeenten contacten leggen met Oosteuropese christenen, vaak in de vorm van een bilateraal contact tussen kern of gemeente hier, en een kerkelijke gemeente in de DDR.

III Theologie

Het derde punt waarop CvS zich een specifieke bijdrage stelde, is op het vlak van de theologie. Hoewel er vele kerkelijke groeperingen zijn die zich, vaak al tientallen jaren, inzetten voor de vrede (Kerk en Vrede, IKV, Doopsgezinde vredesgroepen, Zwaarden en Ploegijzers, Pax Christi e.v.a.) hadden we de indruk dat er weinig over nagedacht werd wat vredesstrijd nu met theologie te maken heeft.

Hoe heeft de bijbel het over vrede? En over oorlog? Welke hoop biedt ons de Schrift om uit de gruwelijke spiraal van wederzijdse vernietiging te komen? "Zalig de vredeslichters, want ze zullen kinderen Gods genoemd worden"; is dat geen dooddoener?

Dit thema en deze vragen zijn in de beweging toch nog niet zo uit de verf gekomen tot nu toe. Wel zijn er aanzetten geweest, zoals in de discussies naar aanleiding van "Paasgebed als volksverzet", een in Rotterdam in 1978 door CvS georganiseerde dienst, die de theologie- en liturgie-diskussies binnen CvS nieuwe impulsen gaf. Maar veel is het nog niet geweest. Het artikel van "Babel en bijbel" in deze OPSTAND is een poging om op theologisch vlak allerlei argumenten die in discussies vaak naar voren komen, te ontzenuwen. Als we onze doelstelling aangaande de theologische bijdrage van CvS aan het vredesdebat willen waarmaken, zal er wel een vervolg moeten komen op dit artikel. Mogelijkheden daartoe zijn er genoeg: goede exegese van b.v. de wetgeving rond de "heilige oorlog" in de thora, of nauwkeurige analyse van bijbelse argumentatie zoals die door "haviken" in hun oorlogshitserij gebruikt wordt, enz.

IV Politieke taak

Tenslotte heeft CvS praktisch-politieke taken. Daar is in de eerste plaats: het binnen de kerken aan de orde stellen van acties, waar dat niet of onvoldoende gebeurt. Zo heeft CvS eraan gewerkt dat de actie "Stop de Neutronenbom" in de kerken aangekaart werd, dat daar handtekeningen opgehaald werden, affiches opgehangen en verspreid, opgeroepen werd om deel te nemen aan demonstraties en manifestaties. Dat gebeurde o.a. door de oprichting van speciale kerkelijke N-bom-kommissies, door zitting te nemen in plaatse-

lijke N-bom-komitees en daar onze eigen kontakten en adressen te gebruiken. Ook heeft CvS er mede voor gezorgd dat de N-bom-actie - die de eerste maanden door de gehele burgerlijke pers is doodgezwegen - in een vroeg stadium in "de kerkelijke openbaarheid" kwam, d.m.v. een advertentie (iets anders was niet mogelijk!) in Trouw.

Mede door deze rol kan CvS samenwerking tot stand brengen tussen vredes-groeperingen die daartoe misschien zelf niet bereid of in staat zijn. Daarbij kan gedacht worden aan overleg en samenwerking tussen kerkelijke organisaties (IKV, Pax Christi) en "seculiere" organisaties zoals b.v. "Stop-de-N-bom". Omdat CvS zowel kontakten heeft met en deel uitmaakt van het IKV als ook in sommige plaatsen kerkelijke Stop-de-N-bom-komitees heeft helpen oprichten, kan zij gemakkelijk een verbindende functie vervullen, eventuele moeilijkheden uit de weg ruimen, en zo samenwerking tot stand kan brengen of stimuleren.

Wat wij hopen is, dat de samenwerking tussen linkse christenen, van PvdA-ers tot CPN-ers, zoals die in CvS al gestalte heeft gekregen, zich uitbreidt tot samenwerking tussen christenen en niet-christenen, van "dissidenten" tot kommunisten, in de gemeenschappelijke strijd tegen de waanzinnige bewapening en voor echte vrede.

de stuurgroep van CvS

OPROEP

PROGRAMMA

- 15.00 - 16.00 Kabaret AMOX
16.00 - 16.10 Welkom buitenlandse gasten
en opening
16.10 - 16.45 Sprekers:
Nico Schouten - Stop de N-bom
J. Giskes - IKV
16.45 - 17.00 VU strijdliederenkoor
17.00 - 17.20 Spreker:
Nino Pasti
17.30 - 19.00 Gesprekken, ontmoetingen met
buitenlandse gasten en mede-
werkende organisaties
Tot slot Herman de Wit

VOOR
EEN

VREDES

MANIFESTATIE

GEEN NIEUWE ATOOMWAPENS!

KERNWAPENS DE WERELD UIT!

IN DE

dominicuskerk

SPIJSTRAAT

14

Amsterdam

28 SEPT.

15.00 UUR

15133

STOP OOK NIEUWE ATOOMSTRATEGIE

De kernwapenwedloop heeft de laatste tijd een nieuwe verontrustende wending genomen. Er worden steeds kleinere atoomwapens ontwikkeld. Deze wapens zouden ook op "kleine" schaal kunnen worden gebruikt. Deze gedachte is inmiddels door de Verenigde Staten tot kern van de atoomstrategie verklaard. Niet de "afschrikking", de dreiging met totale vernietiging van de tegenstander, staat meer centraal, maar de inzetbaarheid van "kleine" atoomwapens door middel waarvan een konflikt binnen regionale perken kan worden gehouden. De kans dat er atoomwapens gebruikt gaan worden is hierdoor aanzienlijk vergroot. En wie garandeert dat het bij de inzet van "kleine" bommen blijft? Bovendien blijft een atoombom een atoombom. Ook de uitwerking van deze "kleine" bom is onvoorstelbaar. Daarom moet deze nieuwe strategie worden afgevoerd. We moeten blijven protesteren tegen alle kernwapens. Zonder ons protest hadden we al neutronenbommen en Cruise- en Pershingraketten in ons land gehad. Daarom wordt aan het eind van de Vredesweek 1980 deze manifestatie gehouden. Wij roepen u op door hieraan deel te nemen van uw veront-rusting blijkt te geven.

Aan de manifestatie zal mede worden deelgenomen door 150 mensen van een konferentie van kerke-

lijke basisgroepen uit Oost en West tegen kernbepanning. Van deze konferentie zal verslag worden gedaan en tevens is er gelegenheid om met de deelnemers en deelnemers van gedachten te wisselen.

GEEN NIEUWE ATOOMWAPENS GEEN "BEPERKTE" ATOOMOORLOG KERNWAPENS DE WERELD UIT

Sprekers zullen zijn:

Nico Schouten, Samenwerkingsverband Stop de N-bom-Stop de kernwapenwedloop

J. Giskes, IKV

Nino Pasti, lid Italiaanse senaat, ex-velhebber van de zuidflank van de NAVO

Alle medewerkende organisaties zullen zich tenslotte ter plaatse op hun wijze presenteren.

Christenen voor het Socialisme

Interkerkelijk Vredesberaad

Nederlandse Christen-Studenten Vereniging

Samenwerkingsverband Stop de N-bom - Stop

de kernwapenwedloop

Stichting Jeugd- en Jongerenwerk

Vereniging Dienstweigeraars

Karl Barth als hoftheoloog van CvS-Nederland?

nttekeningen bij de Tambacher rede

derstaande bijdrage is voortgekomen uit onvroede bij de Nijmeegse CvS-leden er de rol van Barth's theologie binnen de beweging. De redactie heeft be-
 oten deze discussie-aanzet in zijn geheel te plaatsen, ondanks het feit dat
 t verhaal lang 'en hier en daar moeilijk, puur theologisch, van aard is.

verantwoordelijkheid voor de inhoud ligt uiteraard bij de auteurs en de
 daktie nodigt uit tot het sturen van reacties. Wat betreft doel en reden
 n het artikel spreekt het voor zich zelf.

geveer gelijktijd met het lande-
 jk heeft de nijmeegse afdeling zich
 es 'old' in de theologie van Karl
 rt. n de hand van de Tambacher
 de. Aan deze 'nijmeegse' scholing
 ed ongeveer de helft van onze afde-
 ng mee en wel die mensen die theolo-
 sch geïnteresseerd en/of theolo-
 sch werkzaam zijn als student of
 cent aan de theologische fakulteit.
 den van onze Barth-scholing was
 t ons verlangen om nu eens netjes
 t het landelijk in de pas te lopen.
 t motief werd ons eerder ingegeven
 or de door ons al veel eerder ge-
 nstateerde kloof tussen de theolo-
 e van 'Woudschoten' en van Nijmegen.
 iders geformuleerd: tussen de
 nks)barthiaanse theologie (die
 t voor kort het monopolie leek
 hebben in CvS-Nederland) en een
 S-theologie van katholieke huize
 e zich veel meer op de bevrijdings-
 eologie oriënteert.

i van onze kant beter de barthiaan-
 e theologie te begrijpen leek het
 is gebruik te maken van de Tam-
 cher rede die immers werd voorge-
 eld als exemplarisch voor Barth's
 sie op 'de christen in de maat-
 schappij' en als een theologisch
 itwerp waarachter CvS niet terug-
 n.

i lezing en bestudering van deze
 kst zijn de vragen van de groep aan
 e barthiaanse theologie nog groter
 worden. Daarom hebben we besloten
 ze vragen in een artikel samen te
 ngen. We verbinden deze vragen in
 iste instantie aan de tekst van de
 mbacher rede. We willen ze uitdruk-
 lijk als vragen en niet als stel-
 ngname publiceren, hoewel we onze
 ning niet onder stoelen of banken
 llen steken. We hopen dat onze
 agen een landelijke discussie op
 ng kunnen brengen over 'theologie
 nnen CvS' in het algemeen en het
 ataut en de geschiktheid van
 irth's theologie voor CvS in het
 jz. r; een discussie die naar wij
 open niet beperkt zal blijven tot
 e kring van (Barth)ingewijden. Deze
 agen willen we graag op theologisch

niveau stellen, niet allereerst op
 taktisch politiek niveau, hoewel de
 strijd om een adequate theologie ons
 inriens tenslotte een politieke
 strijd is. Onze onderstaande vragen
 zijn daartoe hopelijk een geschikte
 aanzet.

II

In paragraaf 1 van de Tambacher rede
 stelt Barth dat de wereld niet gecleri-
 caliseerd en het rijk Gods niet gesecu-
 lariseerd mag worden. Beide 'bereiken'
 hebben een soort 'paralellie, zonder el-
 kaar te raken. Het zijn zelfs wezens-
 vreemde grootheden (12). In paragraaf
 2 wil hij meteen de indruk vermijden
 dat beide parallele lijnen gelijk-
 waardig zijn. God heeft absolute
 prioriteit en heft de wereld op (23).
 Hieruit rijzen voor ons twee vragen.
 Is de door Barth in paragraaf 1 voor-
 gestelde 'paralellie' wellicht niet
 een niet doorziene val in een in feite
 zeer burgerlijke secularisatietheolo-
 gie, waaruit mensen als Bonhoeffer
 later terecht hun konklusies trekken?
 De oplossing die Barth voor dat pro-
 bleem in paragraaf 2 geeft, namelijk
 het leggen van alle gewicht op de ene,
 goddelijke kant, is geen oplossing
 en is zelfs een miskenning van Barth's
 voorstel in paragraaf 1. De 'paralellie'
 wordt geforceerd opgeheven. De in
 paragraaf 1 nog gegarandeerde autono-
 mie 1) van mens en maatschappij wordt
 in paragraaf 2 opgeheven doordat ze
 wordt vervangen door onze heterono-
 mie 2) ten opzichte van God. Van God
 uit is geen evenwicht meer (23). God
 is het archimedisch punt 3) en wij
 hebben ons voor dit 'van boven', deze
 openbaring open te stellen om erin te
 worden opgenomen (15:17). Dit leidt
 tot de tweede vraag: is deze God tot
 wie wij ons heteronoom verhouden
 (waarop we dadelijk nog terugkomen)
 niet het gevolg van de in paragraaf
 1 gemaakte scheiding tussen menselijk
 en goddelijk bereik? Moest Barth,
 daarom niet uitkomen bij een valse
 tegenstelling autonomie-heteronomie,
 welke tegenstelling hij slechts een-
 zijdig en decisionistisch 4) weet op

te lossen door te kiezen voor onze
 heteronomie ten opzichte van een
 transcendent God? Juist door het
 scheiden van rijk Gods:en wereld
 in paragraaf 1 is hij in paragraaf
 2 gedwongen de menselijke autonomie
 als niet geïntegreerd blok mee te
 nemen binnen een ons wezensvreemde
 God die, of we willen of niet, de
 geschiedenis voltooit, maar ook onze
 autonomie vernietigt. Impliceert de
 dubbele/gescheiden werkelijkheid van
 paragraaf 1 al niet dat Barth ofwel
 God had moeten laten varen ofwel
 slechts bij een wezensvreemde God
 moest uitkomen? Is Barth hier geen
 slachtoffer van nominalisme 5) (voor
 zover hij van een dubbele waarheid
 uitgaat) en voluntarisme 6) (gods-
 affirmatie als pure wilsakt)?

III

Naar aanleiding van de paragrafen
 3 en 4 spitsen onze vragen zich toe
 op de konkrete verhouding christen-
 maatschappij, speciaal christen-
 politiek.

In paragraaf 3 beschrijft Barth de
 verhouding wereld-rijk Gods als een
 positieve. Door de geschenken vrij-
 heid kunnen we de wereld als een ge-
 lijkenis van het hemelse analogon
 (bedeeld is waarschijnlijk: analogo-
 tum) geschouwen (30). In paragraaf
 4 echter wordt deze positieve ver-
 houding 'ingenaaid' door het super-
 latief van de negatieve verhouding
 tussen beide: christenen staan die-
 per in het nee dan in het ja tot de
 wereld (34). Juist daarom moeten
 christenen kiezen voor die bewegin-
 gen die een breuk met het bestaande
 voorstaan (bladzijde 37 geeft een
 aantal voorbeelden). Daarom ook moet
 politiek voor de sociaaldemocratie
 gekozen worden (40). Immers "in
 de sociaaldemocratie is in onze tijd
 nu eenmaal het probleem van de oppo-
 sitie tegen het bestaande gegeven en
 de gelijkenis van het godsrijk" (40).
 Barth's keuze voor de sociaaldemo-
 kratie (of het socialisme) vindt
 niet plaats op grond van een intrin-
 siek-inhoudelijke 7) gelijkenis,
 maar slechts op grond van een formele
 gelijkenis: namelijk dat evangelie
 en socialisme beide een breuk met het
 bestaande inhouden. Maar het nazisme
 was ook zo'n breuk en het is dan ook
 niet verwonderlijk dat er in de pe-
 riode 33-45 rechtsbarthianen zijn
 geweest (zoals Otto Weber die het
 werk van Barth samenvatte). Kan men
 dan vanuit Barth's theologie en met
 name zijn openbaringsbegrip in on-
 verschillig welke breuk een gelijke-
 nis met het rijk Gods zien? Zeker.
 Barth's ontmaskering van de 19e
 eeuwse protestantse theologie als
 burgerlijk, zijn persoonlijk verzet
 tegen het nazisme en zijn leidende

in de bekennende Kirche, het is meestal voorbeeldig. Maar het is vraag of Barth de keuze voor de sociaal-demokratie wel diepgaand theologisch heeft doordacht en verwerkt en of hij dat wel kon gezien zijn uitgangspunt.

Men zou kunnen zeggen dat Barth wel een theologisch model had om theologisch gefundeerde afwijzing van spektievelijk legitimatie van liberale keuzen en systemen (socialisme, kommunisme) te kritiseren; echter, door zijn formele argumentatie geeft Barth enerzijds ruimte aan rechtse interpretaties terwijl zijn negatieve theologie anderzijds elke affirmatief-inhoudelijke betrekking van historische vrijzingsbewegingen met bijbelse (historische) tradities in feite uitsluit.

Maar waarom ook de vraag of we kunnen zeggen dat Barth wel dwingend een links-barthiaanse interpretatie van zijn theologisch uitgangspunt kunnen aandragen. Zo niet, hangt dat dan niet samen met het feit dat in Barth's theologie de gelijkenis godsrijk-sociaaldemokratie slechts een formele, daarmee een inwisselbare is? Is het ook niet de reden dat Barth's positieve verwijzingen naar de sociaal-demokratie en zijn afwijzing van het kapitalisme (bijvoorbeeld ook in de KD III, 4) geen echt theologische betekenis hebben? Ligt de oorzaak hiervan niet in het uitgangspunt: de gescheiden werkelijkheden van de christen en de maatschappij als zensvreemde grootheden? En in het feit dat het superlatief van de negatieve verhouding slechts een formele, een ideologisch willekeurig bruikbaar gelijkenis oplevert. (Wij willen hier overigens niet de links-barthiaanse interpretatie van Barth's theologie zelf ter discussie stellen, maar deze interpretatie gewoon als uitgangspunt nemen daar Barth in die interpretatie binnen CvS-Nederland een rol speelt.)

[V]

In paragraaf 5 betoogt Barth dat God een totaal andere is, aan gene zijde van het rijk der analogieën (42), aan gene zijde dus van het ja en het nee tot de wereld. God overstijgt elke positieve en negatieve verhouding. God is de totaal vreemde, transcendente Heer, en de Opgestane en 'gans anders geordende lichamen-ijkheid in onze lichamen-ijkheid' (43) en Fremdkörper dus! 'De Heilige Geest was daarom de Heilige Geest omdat hij geen menselijke was, omdat hij in de beste en zuiverste betekenis, maar hij komt, horribile dictu, loodrecht uit de hemel' (43).

Op dit punt rijzen onze meest serieuze vragen. De eerste is: hoe kun je dan nog 'in godsnaam' theologie bedrijven? Wat valt er theologisch (en theologie is altijd een menselijke onderneming) nog van zo iets wezensvreemds te zeggen? Maar als we over dit hermeneutisch probleem heenstappen, dan komt onze vraag aangaande onze heteronomie ten opzichte van God hier drievoudig hard terug. Onze heteronomie blijkt hier het duidelijkst: God is ten opzichte van ons de totaal Andere (Ho Heteros) die ons zijn geboden (nomoi) stelt. Het onder II reeds vermelde probleem in de verhouding autonomie-heteronomie wordt hier aanzienlijk aangescherpt en blijkt wonderlijk samen te hangen met het godsbeeld van Barth's theologie. Wij vragen ons in gemoede af hoe het mogelijk is om als linkse christenen een theologie te ontwikkelen of propageren waar het autonomie-heteronomieprobleem zo konfliktueus is. Toegegeven: alle harmonie-modellen in de theologie en de euforie der autonomie en menigheid lopen het grote gevaar een zeer burgerlijke theologie op te leveren. Maar wanneer je deel bent van de linkse beweging en tegelijkertijd daarin je geloof wilt doordenken, kun je dan nog wel in zee gaan met een theologie waar autonomie zo ingeschaald en tenslotte opgeheven wordt door iets wat slechts van buiten op ons afkomt? Immers, het 'verhaal' over autonomie is niet alleen een belangrijk element in de burgerlijke ideologie, maar ook in de socialistische. Het 'tot subjeet worden aangesproken' (Althusser) is ten voorwaarde óók voor socialistische bevrijdingsbewegingen!

De vrijheid en de autonomie van de mens wordt ons inziens geenszins gered door het feit dat de 'Ganz Andere' zover weg is dat hij toch op niets in het ondermaanse lijkt. Als de Ganz Andere zich dermate 'jenseits' tot ons verhoudt, dan hebben we hier hooguit te doen met een indifferente verhouding (dit stelt trouwens wel vragen aan Barth's scheppingstheologie) die ook tegenover God en tegenover onze eigen lotsbestemming onverschillig maakt, maar geenszins met een vrijmakende verhouding: uiteindelijk, na het einde van onze geschiedenis, "daalt het eschaton uit de hemel neer als breuk met al het voorlaatste" (44). Dit betekent uiteindelijk dat onze inspanning er niets toe doet; "de synthese is daar immers niet de slotson, het gevolg, de volgende fase van, maar de radicale breuk" (44). Gods rijk komt, of we nu willen of niet. En we moeten maar afwachten hoe dat zal zijn; we hebben er geen flauw beul van want elke gelijkenis slaat Barth

ons in paragraaf 5 bewust uit handen. (daarom is zijn motief om zich toch of juist voor een nieuw Zwitserland en Duitsland in te zetten juist in paragraaf 5 inkonsequent en overbodig, evenals zijn in de oorlog aan nederlandse christenen gedane oproep en verzekering dat het Gods gebod is koningin Wilhelmina in het gebed te gedenken hiermee in tegenspraak is). Als we echter afgaan op de manier waarop dat rijk van Barth komt, dan hebben we niet zoveel goeds te verwachten. Het rijk Gods dat nu nog indifferent-er van onze geschiedenis verwijderd is, zal later zonder enige continuïteit, zonder enige verhouding tot onze strijd om het goede, in de klassenstrijd, om het 'goede en gelukkige menszijn', over ons heen spoelen. Dat betekent dat Barth's Godsrijk evengoed een hel als een hemel kan zijn. Waar het 'Erzhumanum' (Bloch) van de socialistische worsteling en het Rijk Gods zo'n breukverhouding tot elkaar hebben en waar het laatste het eerste op autoritaire en tyrannieke wijze vervangt, wat is dan uiteindelijk de functie en de zin van de christen in de klassenstrijd? De nu nog genoten vrijheid tot inzet (paragrafen 7 en 4) wordt toch teniet gedaan. In paragraaf 5 maakt Barth paragraaf 3 en 4 geheel overbodig. De positieve en negatieve verhouding van de maatschappij tot het rijk Gods, die beide althans nog een gelijkenis en analogie met het Godsrijk hebben, worden in paragraaf 5 vervangen en overstegen door een 'trans', een 'aan gene zijde van alle analogieën', kortom door een niet-gelijkenis, en daarmee een niet-verhouding. Had Barth paragraaf 5 niet geschreven, dan zou de Tambacherroede nog pruimbaar zijn geweest. Nu echter is ze geen 'scandalon' meer, maar logisch inkonsequent en tegenstrijdig en daarom onvertoorbaar. Door paragraaf 5 wordt Barth's christologie en vooral zijn eschatologie hoogst diskutabel: is iets totaal anders wel te verwachten? Of juist niet, zomin als je Ufo's en andere 'sonkrecht von oben' neerdalende buitenaardse voorwerpen kunt verwachten, daar je niet eens weet of ze bestaan en zo ja, je niet weet of ze komen en wat ze zullen brengen? We vragen ons af of Barth's kritiek op de burgerlijke liberale theologie en het religieus socialisme in feite niet alleen een terugval achter de socialistische maar ook zelfs achter de burgerlijke verlichting is. Als de menselijke zelfbevrijding en autonomie die hoog in het vaandel van beide bewegingen staat (zij het dat de socialistische zelfbevrijding een kritiek op het burgerlijk auto-

begrip impliceert) en die elke christen serieus moet nemen, mate teniet gedaan worden door de loutere heteronomie ten opzichte van de God van Barth, dan vragen we af of links-barthianisme geen traditio in adiecto is. Een theologie als die van Barth die het sub-t-zijn van de mens niet serieus neemt, maar alleen dat van God, is onaanvaardbaar voor christenen die de subjecten van de klassenstrijd stug willen nemen? Kan links-barthianisme derhalve wel als een 'linkse' theologie worden beschouwd?

Wie in dit verband vragen we ons of juist de barthiaanse theologie af te maken aan de marxistische godskritiek kan onttrekken. Er wordt vaak beweerd dat Barth's kritiek geheel heeft verwerkt. Hij diens religiekritiek geheel overtuigen door het geloof te willen vrijmaken van alle menselijke, respectievelijk burgerlijke ideologische onderdrukkende afgodsfuncties, niet het geloof maar wel de religie kenmerken. De God van Barth is zo ver van deze burgerlijk-ideologische projecties afstaan, dat Barth in dezen geen verwijt gemaakt kan worden. We vragen ons af of met de onderscheid geloof-religie - dat door Barth zelf gemaakt wordt - het op ontbrekende en illusionaire zijde een stormvrije zone voor het geloof ten opzichte van de religiekritiek geschapen wordt. Het schepsel van zo'n zone lijkt ons hoogst realistisch en zeer on-marxistisch. De onderscheid zal geen enkele afwijking sticht van de wijs latende argumenten. De franse marxist Althusser bijvoorbeeld, in CvS-kringen soms heel populair, spreekt dan ook eenduidig van het ideologisch staatsapparaat kerk (het systeem van de verschillende kerken), waarin strijd gevoerd wordt over de religieuze praktijken en de verwoording hiervan een consistente ideologie, een theologie.

De eerste plaats is het onderscheid geen antwoord op het niveau van de marxistische godskritiek, maar ook theologisch onhoudbaar. Ieder theologisch spreken is namelijk het in ons gestalte krijsende religieuze antwoord op het geloof dat we weliswaar 'ex auditu' horen zeggen, hebben, maar waarin van meet af aan dat religieus-historische antwoord verweven is. Het bestaat theologisch noch fenomenologisch in geloof zonder religie. Het wordt schept niet zijn eigen staanshorizon, maar moet in religieuze taal en beelden verstaanbaar gemaakt worden, respectievelijk het

maakt zich via religieuze bemiddeling verstaanbaar. Beide, religie én geloof, kunnen ondrukkend zijn of bevrijdend. Het is niet zo dat geloof verlost en religie onderdrukt. Integendeel, daar waar geloof van religie wordt losgemaakt, wordt het door zijn onmenselijkheid en irrationaliteit des te onderdrukkender. Daarom zal ieder marxist bij dit onderscheid steigeren, vooral wanneer het verband duidelijk wordt met Barth's scheiding van de werkelijkheid in twee aparte werelden en met zijn wezensvreemd-tyrannieke godsbeeld. Gaat het hier niet om een ideologische verdubbeling van een (verkeerde) werkelijkheid en wat zijn de ideologische oorzaken/gevolgen van Barth's onderdrukkende, bijna Führerachtige God (is Barth's God niet een soort Antiführer)? Wij hebben de indruk dat een echt materialistische, als ook feministische analyse van Barth's theologie nog moet beginnen, en door de heiligverklaring van Barth binnen CvS slechts verhinderd wordt. Onze argumenten neemt nog toe bij de door Barth geproklamerde scheiding tussen onze spanningen en het rijk Gods. Wordt het rijk Gods geen alibi of rechtvaardiging van berusting en zo 'een vals bewustzijn van verkeerde toestanden'?

In dit verband is het interessant te wijzen op de felicit kritiek die Ernst Bloch in 'Atheismus im Christentum' op Barth gegeven heeft. Bloch die na zijn dood uitvoerig door Ter Schegget in dit blad geprezen is, verwijt Barth dat diens God een 'Geheimkabinet und feste Burg der Transzedenz' is, dat zijn theologie zich kenmerkt door byzantijnse geheimzinnigheid en een 'repressief-mythisch Pathos von Oben' en een hypostatistische 'Heersergod', die juist door de 'onderdrukte tekst' in de schrift en in het linkse exoduschristendom nadien (mystiek: Thomas Münzer) en het marxisme bestreden wordt. Bloch noemt Barth's theologie en openbaringsbegrip ook a-historisch. De eschatologie komt na het einde van onze geschiedenis en heeft niets met de mensengeschiedenis te maken.

Naar aanleiding van het a-historisch karakter (dat in de Tambacherrede ook duidelijk blijkt uit de passage over de openbaring in Christus, bladzijde 46), dat Barth's openbaringsbegrip zo kenmerkt, kunnen we een interessante vraag aan het statuut van zijn religiekritiek stellen. Blijft deze niet achter het niveau van die van Marx staan, omdat Barth, in tegenstelling tot Marx bij een theologische religiekritiek blijft staan? Volgens ons is de stelling van A. van Leeuwen juist als hij zegt dat 'Barth de geschiedenis

theologisch opheft alvorens haar begrepen te hebben'.

En is de oorzaak hiervan niet dat Barth de openbaring niet als een historisch zich ontwikkelend proces kon zien? Is dat er ook niet de oorzaak van dat hij niet tegelijk religiekritiek én ideologiekritiek kon bedrijven? In dit verband is het interessant erop te wijzen dat Barth in zijn geschiedenis van de 19e eeuw protestantse theologie wel Feuerbach (religiekritiek) maar niet Marx (ideologie/ekonomiekritiek) behandelt. Dit is geen toeval. Marx moet wel buiten zijn gezichtsveld vallen gezien zijn ahistorisch openbaringsbegrip.

Een goed voorbeeld hiervan is te vinden in de manier waarop Barth met termen van Hegel omspringt. Barth neemt Hegel's termen van het dialectisch proces, these/antithese/synthese over. Maar hij neemt ze in on eigenlijke zin over. These is de in paragraaf 3 vermelde positieve verhouding tussen maatschappij en rijk Gods, welke verhouding een gelijkenis met dat rijk inhoudt. Antithese in paragraaf 4 is de negatieve verhouding tussen beide. Ook deze verhouding heeft een gelijkenis met het rijk Gods (het geloof staat dieper in het nse dan in het ja en die vinden we ook in de sociaaldemokratie). De synthese tenslotte is de absolute openbaring van God (41-43). Ken Hegel in deze termen de openbaring juist als historisch proces denken, Barth kan dat zeker niet. Zijn zijn these en antithese nog historische verhoudingen, de synthese is dat als principeel 'trans' ten opzichte van deze verhoudingen en analogieën niet meer. Maar dat betekent dat bij Barth these en antithese niet gesynthetiseerd worden en dat evenmin de synthese in de these reeds bedoeld en in de antithese reeds gezocht werd (43). Door zijn a-historisch openbaringsbegrip hangt de synthese letterlijk in de lucht. We vragen ons af of door dit openbaringsbegrip ook niet de afwezigheid verklaard moet worden van het theorie-praktijk probleem in zijn theologie. En tevens kunnen we ons met Bloch afvragen of Barth's openbaringsbegrip wel christelijk en niet veel eerder grieks is.

VI

Het a-historisch karakter van Barth's theologie brengt ons bij het irrationalistische kenmerk ervan. In dit verband kunnen we allereerst onze vraag herhalen hoe een geloof dat niets menselijks heeft, zich te verstaan geeft en kan geven, respectievelijk verstaanbaar gemaakt moet worden, ja hoe zo'n geloof dat toch altijd door gelovigen uitgezegd en

leden moet worden, überhaupt kan ontstaan en bestaan. Het Woord dat s wezenskenmerk heeft dat het ons wezensvreemd is, zal beslist zijn gen verstaanshorizon niet scheppen. Het geloof in Christus ons een gezond, kalm verstand schenkt (11-32) ten dienste van wat ons hier nu te doen staat. We kunnen kalm en nuchter blijven (en dit lijkt aantrekkelijk!), want al het vergankelijk is slechts een gelijkenis (30). Barth die hier (in paragraaf 3) nog een analogie meent te kunnen zien in de positieve verhouding tot het rijk Gods, ondergraaft deze analogie hier reeds met het woord 'slechts'. In paragraaf 4 zal nog de analogie van de negatieve verhouding volgen, om tenslotte in paragraaf 5 expressis verbis te verwerpen. Dat Barth de analogie uiteindelijk geheel niet serieus neemt, blijkt al in paragraaf 3. En daarmee ontgaat de via 'common sense' zakelijke n bij het rijk Gods aansluitende erkzaamheid in de lucht: het rijk Gods blijkt niets weg te hebben van 'common sense'. Daarom ook blijft het geloof een 'sacrificium intellectus' ondanks Barth's kritisch gebruik van de term, 37) en kan noch wil hij het geloof 'tot begrip brengen', al wil zeggen historische denken, zoals Hegel althans pretendeerde te doen. Daarom ook verdraait Barth de door het positief aangemaakte telling van Hegel 'dat het zijnde edelrijk is' (26). Barth legt dit uit dat we ons moeten schikken in een oorspronkelijke genade, een scheppingsordening, in God. De rede-lijkheid is daarmee als we paragraaf 3 erbij betrekken, geheel verdwenen. De a-logische, de Geest heeft de weg van de menselijke geest (43), dus zeker ook niets van de 'common sense'!

Analogie veronderstelt altijd een bepaalde inzichtelijkheid van het analogatum (datgene waarop de analogie betrekking heeft) en dat ontbreekt Barth juist in paragraaf 5. Voordat Barth in paragraaf 5 de positieve en negatieve verhouding tot het rijk Gods als analogie verwerpt, verwerpt Barth in feite ook alle positieve en negatieve theologie. De vraag is of Barth zich hiervoor feitelijk niet buiten de traditie van elk theologisch denken plaatst. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Barth elke natuurlijke theologie afwijst. Hij wijst de analogie af en accepteert slechts een 'analogia fidei', een geloofsanalogie. Daar het geloof echter onbemiddeld en a-rationeel tot ons komt, kunnen we blijven afvragen of we niet het en anti-rationeel fideïsme te hebben. Georg Lukács was het de ontwikkeling van het filoso-

fische en sociologische denken tussen de twee wereldoorlogen bestempelde als 'Zerstörung der Vernunft'. Juist deze ontwikkeling (met name de existentiële filosofie) zou bijgedragen hebben tot het irrationele, (en dus) antihumane fascisme. De vraag is of Barth's standvastige theologische antifascisme niet ten koste ging van een rationele scheiding der geesten, en of hij niet in een nieuwe vorm van anti-rationalistisch, a-historisch denken vervalft, welke beide trekken zo kenmerkend zijn voor het existencialisme.

VII

Vanuit al deze vragen zijn een aantal overeenkomsten te zien met de feministische kritiek op Barth binnen CvS (vergelijk ook het artikel van Nel van der Haak, Opstand december 1979). Deze overeenkomsten betreffen vooral de kritiek op Barth's mannelijk-tyrannieke 'Heersersgod' die ookzake's uitdeelt, en op het ontkennen van de religieuze bemiddeling via rede en ervaring (dus ook het ontkennen van de theologische betekenis van ervaring van en inzicht in klassentegenstellingen en seksisme). Naast kritisering van Barth's specifieke opvatting over de man-vrouwverhouding, welke opvatting voor vrouwen onderdrukkend blijkt te zijn, kan men bij feministische theologen de opvatting vinden dat de voor vrouwen onderdrukkende strekking van Barth's theologie wezenlijk samenhangt met de kern van zijn theologie: de a-humane openbaring van het Woord en de a-humane verhouding (of beter: niet-verhouding) God-mens. In dit verband gaan sommige feministen zelfs te rade bij Barth's grote tegenhanger Schleiermacher! (of Joan Romero, Karl Barth's theology of the Word of how to keep women silent and in their place, in: Women and Religion, Hissoula 1974, 63-74). Trouwens, ligt er aan Barth's theologie überhaupt niet een angst ten grondslag voor volkskultuur en volksreligie, voor praktijken en elementen daaruit die men niet begrijpt; een angst die kenmerkend is voor vormen van autoritair-intellektualistisch-mannelijk denken. En geldt dat niet voor meer vormen van loutere 'Woord'-theologie?

VIII

Onze vragen over de scheiding tussen God en wereld, de formele verhouding tussen rijk Gods en socialisme, over onze heteronomie ten opzichte van God die de menselijke autonomie oplost, over Gods verlossing die onze bevrijding opheft, over de a-

historiciteit van Barth's openbaring en eschatologie, het anti-rationele van zijn theologie, zijn autoritaire godsbeeld en het ontbreken van het theorie-praktijkprobleem, brengen ons tot de al eerder even opgedoken maar nu in alle hevigheid terugkerende hoofdvraag: kan Barth's (c.q. linksbarthiaanse) theologie wel een serieuze, aanvaardbare en geschikte theologie zijn voor mensen die christen en socialist zijn?

Bij het stellen van deze hoofdvraag staat ons een al bestaand alternatief voor ogen. Het is de zich nu al sinds ruim 10 jaar ontwikkelende bevrijdingstheologie. We willen op deze theologie nu niet uitdrukkelijk ingaan, maar slechts aangeven dat op de punten waar we bij Barth veel vragen en twijfels hebben, we met de bevrijdingstheologie veel beter uit de voeten kunnen, omdat vermelde punten en vragen daar ons inziens veel beter gethematiseerd en opgelost worden. We noemen er, generaliserenderwijs, een paar: de bevrijdingstheologen stellen uitdrukkelijk de wisselwerking tussen God en zijn schepping aan de orde, tussen rijk Gods en maatschappij en zien de verhouding/verwantschap tussen christendom en socialisme niet alleen als een formele, maar ook als een intrinsiek-inhoudelijke (zoals ook Bloch bij zijn oproep tot een 'Alliantie' van beide doelde op een intrinsiek-inhoudelijke band). Ze plaatsen de autonomie van het bevrijdingsproces als integraal onderdeel binnen het grotere heilsplan van God. God zal dit proces en deze autonomie niet vernietigen en staat er niet indiffernt tegenover. Ze beschouwen de bevrijding uit onderdrukking als onderdeel van de verlossing door God en zien het proces van Gods openbaring in de exodus even historisch als het menselijk/politieke bevrijdingsproces waarmee het in het nauwste verband staat; daarom ook staat voor hen het theorie-praktijkprobleem centraal. Ze zien het humane in Gods verlossing (vergelijk de bevrijdingschristologie) en het verlossende in de menselijke bevrijdingspraxis; ze beschouwen de eschatologie niet als puur aan gene zijde van het doel van de klassenstrijd. En tenslotte proberen de bevrijdingstheologen in de kontekst van de logische noodzakelijkheid van het bevrijdingsproces, welke het best belicht wordt in de marxistische analyse, Gods logos ter sprake te brengen. Is dit nu allemaal weer typisch katholieke brei, een nieuwe vorm van 'natuurlijke theologie', zoals neo-barthianen soms met een niet-lichte arrogantie menen te moeten vaststellen? Oude natuur-genade

monie en geloof-rede harmonie, als die sinds Thomas van Aquino katholieke theologie heeft invloed? Of weer een troon-altaar eologie, maar dan nu met een ristelijk sausje over het socia-sme, iets waartegen de Barthianen ist zo protesteren sinds Barth's otest in Tambach tegen de ligieus-socialisten?

voor het socialisme of de bevrijngsstrijd christelijk te legiti- ren. Socialisme en bevrijdings- rijd legitimeren zichzelf (in t verband ontdekken de jongste vrijdingstheologen dat de ratio- niteit van de morele autonomie lgens Thomas uitstekend met de rixistische analyse kan samengaan; z autonmie laat de bevrijdings- rak in zijn eigen waarde). Een- luikse christendommelijke legiti- ring is bij hen niet te vinden ouwens, de bevrijdingsstrijd is e al als een onontkoombaar en nbetwistbaar gegeven. Christenen n socialisten moeten hun eigen raxis legitimeren. Wel is er sprake an een alliantie van elementen uit eide ideologieën. Wil aan het his- orische karakter van exodus en eswording recht worden gedaan, an zijn dergelijke allianties naast uiteraard praktisch-politieke) oezakelijk met historisch be- taande bevrijdingsbewegingen, en el bevrijdingsbewegingen waarvan ationeel kan worden aangetoond dat e het concreet-humane nastreven. it in tegenstelling tot bijvoorbeeld ochus Zuurmond die meent dat zelfs ulke ideologische allianties de niversaliteit van het Woord geweld an. Zuurmond wil schone handen ouden en geen Bindestrich-theolo- ieën (evenals Barth) of genitief- heologie, zoals de bevrijdingstheo- ogie. Dat leidt maar tot sektarisme, indt hij (Opstand 1973, januari 28- 2). Maar is dit, en deze vraag eldt ook Barth, zelf nu geen ab- trakt-burgerlijk universalisme? an juist Gods woord niet pas dan niverseel blijken wanneer je bereid ent partikuliere allianties aan te aan? Blijft Gods woord niet boven e geschiedenis zweven als je niet erleid bent om vuile handen te maken? n was dit ook niet de praktijk van ezus gezien zijn keuze voor tolle- aars en zondaars? en overvloedige deze allianties zijn een verabsoluteringen van historische evrijdingsstrijd. De bevrijdings- heologen beschouwen de eschatologie ltijd als principieel kritisch tegen- ver t gebrekkig-bereikte, maar ze uli daarvan nooit abstraheren. Het s interessant om vanuit de bevrij- lingstheologie opnieuw - kritisch - ennis te nemen van het religieus-

socialisme!

IX

Er bestaat een relatie tussen boven- staande vragen aan Barth en Barthianen enerzijds en de relatie Barthianisme- CvS in Nederland anderzijds. Wat betreft de ontwikkeling van een theologie binnen de Nederlandse bewe- ging CvS valt allereerst op, dat er eigenlijk nauwelijks een vruchtbare, op de ervaringen van CvS-ers gebaseer- de theologische ontwikkeling valt te bespeuren! In zekere zin is dit gezien de dominantie van Barth' s theologie en gezien zijn godsbeeld ook logisch: Barth's theologische a-historiciteit en zijn autoritaire godsbeeld kan men terugvinden in het wantrouwen van zijn adepten tegen op- ervaringen gebaseerde gelovige reflek- ties. Sommigen valt het op dat onze beweging relatief weinig invloed heeft, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het IKV, hoewel juist daarmee veel over- lappingen zijn. In dit v band is elders reeds de vraag gerezen of 'uit de scheiding die CvS-ers maken tus- sen geloof en politiek en uit het feit dat door hen om politieke reden- en kerk en geloof tot werkterrein gekozen zijn en niet vanuit het ge- loof radikaal-politieke standpunten worden ingenomen, niet de oorzaak verklaard moet worden van de beperk- te omvang van de beweging en de ge- ringe verworteling ervan in de gelo- vige massa' (zie Gabriel van den Brink, Het laatste Oordeel, in : Tegenspraak 3 (1979), 22). We kunnen de vraag ook iets anders stellen en dan rechtstreeks aan het adres van de Barthianen onder ons richten. Is de door ons gekritiseerde schei- ding tussen de maatschappij (het rijk der politieke analyse en mid- delen) en rijk Gods, ja is tenslotte de zeer verwijderde God zelf niet de oorzaak van de geringe weerklank van het isolement en de geringe verworteling in de kerken tot nu toe, in tegenstelling tot CvS in Zuid-Europa en Latijns-Amerika? Komt dat niet omdat de beweging tot nu toe er niet in geslaagd is of niet bereid was om een expliciete en intrinsieke band te leggen tussen geloof en linkse politiek, zonder overigens uiteraard in de fout te vervallen van het CDA dat 'christelijke politiek' van het evangelie 'afleidt'? Zijn de mensen niet te weinig op hun geloof aangesproken? Komt dit niet doordat zelfs het linksbarthianisme hevig lijdt aan een intellektualistisch- burgerlijke scheiding tussen geloof en politiek? We kunnen de vraag ook omdraaien. Wordt een zeker isolement en een niet te grote uitstraling waarin

onze beweging nog steeds helaas verkeert, niet ideologisch goedge- praat en gelegitimeerd door Barth's theologie? En stel dat het Barthianisme theo- logische en politiek als isolements- ideologie beschouwd zou kunnen wor- den, hangt dat dan niet samen met de ontstaansgeschiedenis van heel de dialektische theologie? Is de dialektische theologie niet behalve een belangrijke uitbraakpoging uit de burgerlijke theologie en uit de liberale kompromitteringen van voor de eerste wereldoorlog met haar na- druk op 'het krisismoment van het persoonlijk geloof' de weerspiegel- ing van het toenemende isolement waarin de kerken tijdens en na de eerste wereldoorlog waren terecht gekomen? Is in dit verband het ver- schil tussen Barth en Bultmann uit- eindelijk wel zo groot? Bultmann versterkte het isolement der kerk door zijn privatiserende existen- tiële theologie en past zich aan de heersende ideologie aan, of was er althans weerloos voor. Barth paste zich niet aan de heersende ideologie aan, maar plaatste God en geloof zo ver weg, dat hij ruim baan maakte voor de heersende ideologie en er zeker geen gevaar voor vormde. Versterkte ook Barth daarmee niet theologisch het isole- ment der kerken in het laatkapita- lisme waarin de veilige en burger- lijke scheiding tussen geloof en politiek steeds meer usance werd?

X

Na deze principiële vragen willen we enige vragen stellen naar de bruikbaarheid en toepasbaarheid van de Barthiaanse theologie. Wat heb- ben we aan Barth bij het beoefenen van de theologische hulpwetenschap- pen? Stelt Barth ons wel in staat tot een werkelijk historische en materialistische lezing van Schrift en traditie? Een voorbeeld. Als we het specialnummer van Opstand over materialistische exegese lezen moeten we dit helaas ontkennend be- antwoorden. Er worden over de bij- beltekst dikke lagen neobarthiaans godsbeeld gesmaard en tot echte materialistische exegese komt het dan niet meer. De bundel bevat zodoende wel neobarthiaanse bijbel- meditaties, maar geen materialis- tische exegese. Zeker niet in de preciese zin en uitwerking die Belo, Clevenot, en hier te lande bijvoor- beeld Bonsen, Wever (beide AIO, Utrecht) en van Tilborg (Nijmegen) eraan proberen te geven (waaron- niemand van hen in dat nummer van de partij?). We zijn het dan ook géenszins eens met Bakkers waarde- ing in Trouw (oktober 1970) als hij zegt dat de materialistische exegese

kombineerd met Barth's woordtheologie hier in Nederland op een veelger plan staat dan de franse materialistische exegese die het zonderet doen. Het tegendeel lijkt het val. De hartiaanse exegese maakt n de door Barth zelf geroemde kelijkheid een einde doordat de tleg niet na te voltrekken, associatief en willekeurig lijkt en echts bepaald door een vooral ststaand barthiaans model.

franse materialistische exegese lgt daarentegen een in principe or ieder controleerbaar procedee, er zakelijk, zonder van te voren uit te gaan van een bepaald rmatief godsbeeld. Dat laatste ent immers het resultaat en niet n voorgegeven van exegetisch onder- tek te zijn. Een historisch-mate- alistische exegese zal niet zomaar n onduidelijke betekenis van het ord uitgaan, maar juist de klasse- paaldheid van onderdrukte en onder- ukkende godsbeelden (bijvoorbeeld Ezra-Nehemia) in de schrift na- an en verklaren. Dit mag niet wor- n gladgestreken door een bepaald dsbeeld van de 'Amsterdamse school' arbij je al lang van te voren kunt en wat eruit komt. Kan Barth's ologie, gezien haar a-historiciteit l materiaal leveren voor een histo- och-materialistische exegese?

et gestelde vragen en gemaakte op- rkingen willen we, zoals gezegd, n landelijke discussie over Barth's ologie en over de verhouding VS-theologie in het algemeen bevor- ren. Het tijdstip lijkt ons gunst- ig op de landelijke scholing an aan de orde is geweest. e zijn ervan overtuigd dat een ede politieke strijd een goede eorie, in ons geval een goede ologie behoeft. Volgens ons ont- reekt die nog. Wij vinden dit jam- ar en achter dit gevaarlijk voor et voortbestaan van onze beweging. ze vragen zijn daarom mede uit zorgdheid ontstaan en zijn niet sbrekend of negatief-kritisch be- eeld. We erkennen overigens ook e grootheid van Barth. nze bijdrage is slechts om een rste aanzet te geven om vanuit n andere hoek het zoeken en maken an een goede theologie in onze be- yding een bredere basis te geven. e weg die er naar leidt zo'n eologie te vinden, loopt nu eenmaal ia de kritiek.

noten

- 1) Autonomie: oorspronkelijk: juridische term uit de griekse stadstaten. Bet.: onder eigen wetten staand, eigen wetten uitvaardigend. Afgeleid fil sofisch: de mens bepaald zijn eigen wet, lot, norm, bestemming, geschiedenis. Toegespitst de mens, respectievelijk klasse bepaalt zelf doel, wijze en verwerkelijking van de eigen bevrijding.
- 2) Heteronomie: oorspronkelijk: onder vreemde wetten staand. Afgeleid: de mens wordt door een vreemde macht/instantie een hem vreemde wet, lot, norm, bestemming etc. opgelegd. Betekenis in verband met onze heteronomie ten opzichte van God: wij zijn onderworpen aan een als vreemde God, die ons lot, bestemming etc. bepaalt.
- 3) Architectonisch punt: steunpunt van waaruit men alles kan bewegen; het enige ter beschikking staande vaste oriëntatie- en uitgangspunt.
- 4) Decisionistisch: Op grond van een willekeurige en niet rationeel motiveerbare 'beslissing'. Het nemen van een besluit of beslissing welke uit geen enkele vooronderstelling of naar enige afleidbaarheid is. Karl Löwith verwijt de existentiële filosofie en de dialektische theologie decisionisme. In juridisch zin was de duitse nazi-jurist Carl Schmitt decisionist. Zie voor kritiek op het filosofische, juridische en sociologische decisionisme. G. Lukacs, Zerstörung der Vernunft (1954).
- 5) Nominalisme: hier: wijsgerig. Die filosofische stroming in de late middeleeuwen waarin het verband tussen filosofische begrippen en de werkelijkheid waar ze op slaan nog slechts als toevallig en als pure konventie gezien wordt. Theologisch impliceerde deze stroming een strikte scheiding tussen de natuurlijke en de bovennatuurlijke werkelijkheid. De eerste werd als toegenkelijk beschouwd voor de rede, de laatste slechts voor het geloof. Tussen geloof en rede bestaat geen verband. Vandaar dat hier van 'kukkele waarheid' gesproken wordt. Hoofdvertegenwoordiger was Willem van Occam, door wie Luther zich zeer beïnvloed wist.
- 5) Voluntarisme: hier: die theologische stroming in de late middeleeuwen, die, nauw verwant met het nominalisme, de geloofsdaad uitsluitend als vrije wilsdaad ziet (en niet, zoals de tegenhangers, ook als daad van het verstand) en de zedenwet fundeert in de vrije god-

delijke wil in plaats van op de verstandelijk inzichtelijke natuurwet. Voluntaristen werd willekeur verweten inzake de fundering van de geloofsdaad en de zedenwet.

- 7) Intrinsiek-inhoudelijke gelijkennis: een gelijkenis op grond van innerlijk-inhoudelijke verwantschap. Hier gesteld tegenover een formele gelijkenis; een gelijkenis die slechts op het uiterlijk voorkomen betrekking heeft.
- 8) Fideïsme: hier: geloofsaanvaarding met uitsluiting van alle uit rede of ervaring komende gronden om tot geloof te geraken; in die zin een willekeurige geloofsaanvaarding daar de motieven niet redelijk of ervaringsmatig mededeelbaar, toetsbaar, inzichtelijk of plausibel gemaakt kunnen worden.

Noten bij 'Papier(en) tijgers':

- 1) Brugmans: De arbeidende klasse in Nederland in de negentiende eeuw - 1813 - 1870
- 2) Asbest. Een brochure uitgegeven door Gidman
- 3) Notulen openbare zitting Gemeente Wierden, 23 augustus 1976
- 4) Vrij Nederland, 22/11/79, Trouw 14/1/80
- 5) H. Fennema: De multinationale onderneming en de nationale staat
- 6) Teulings en Leijnse in de Groene van 5/1/80
- 7) Zo spreekt het zaanse dagblad 'De Typhoon' 15/12/79 van een natuurlijk verloop van 70 mensen binnen vier maanden. In die periode hebben veel werknemers (± 50) inderdaad hun heil elders gezocht. Wat heet natuurlijk?
- 8) zie voor een goede analyse Teulings en Leijnse in hun boek 'Nieuwe vormen van industriële arbeid'
- 9) Ronduit stom is de verslaggeving in De Waarheid in Zevel. Die spreekt te veel van strijdere stemningen. (zie 17/11/79 en 22/11/79 over bijeenkomsten van VEP-personeel met bonden).
- 10) Zie de Waarheid van 22/11/79
- 11) Trouw 14/11/79
- 12) 'Swaartje'-boek, macht en onmacht' is een door hen geschreven, uiterst lezenswaardig boek.

Rubricering: 1)		1490-02	
1) Zo nodig andere rubricering aangeven.		b. ⁴ / ₇	
Distr.: BCP.		Bijlage(n): div.	
Afschr.:		BO: 176 177	
Datum ontmoeting	Datum rapport	Volgno. Inf. rapp.	Evaluatie
	6-5-1980	1	

Betreft:

BEWEGING "CHRISTENEN VOOR HET SOCIALISME"

Op 5 april 1980 werd in het theologisch instituut van de Universiteit van Amsterdam weer een landelijke vergadering gehouden van de beweging "Christenen voor het Socialisme" (CvS).

Op deze bijeenkomst waren 26 personen aanwezig; de namen zijn opgesomd in bijgaande notulen van de vergadering. Voor het verloop van deze vergadering moge naar de notulen worden verwezen.

Op 3 mei 1980 werd opnieuw een landelijke CvS-vergadering belegd. De agenda gaat hierbij. Omtrent het verloop van deze vergadering komt mogelijk nog een verslag.

Van vrijdagavond 30 mei tot en met zondagmiddag 1 juni 1980 wordt door CvS een "mannenweekend" georganiseerd in de NCSV-boerderij te Bathmen. Aanleiding daartoe is het op de vergadering van 5-4-1980 besprokene onder het agendapunt "patriarchaat". Gediskussieerd werd aan de hand van een zevental "stellingen" en een tweetal citaten betreffende dit onderwerp. Stellingen, citaten en verslagen van de groepsgesprekken gaan eveneens hierbij.

Tenslotte is bijgevoegd een kopie van een brief van CvS aan de synode van de Nederlands Hervormde Kerk naar aanleiding van het "kernwapenrapport".

Gezien:

9

Rubricering: 1)

Notulen landelijke vergadering van 5 april 1960.

Afwesig waren:

1. Notulen: p. 3: 60 bladzijden moet zijn + 40 pp.
- p. 5: de bedoeling was te zeggen: het streven is dat iedere lezer(es) ong. de helft van Opstand minimaal leuk vindt.
- p. 3: lang artikel over Milaan, moet zijn: themagedeelte over Milaan.
- p. 4: correctie: vijf leden van SNPR en 5 leden van SMVR.

2. Mededelingen: a. van stuurgroep en sekretariaat.

1. Stand van de donatiedekampagne op 1 april: fl 4714,40. Er zal hard aan getrokken moeten worden om het hogrote bedrag van 14.000 gulden te halen. Er moeten nog lokale regio-lijsten komen. Andere mogelijkheden worden nagezien.
2. De definitieve versie van onze reactie op het kernwapenrapport is op 10 maart verzonden. Door tijdgebrek kon de definitieve tekst niet met de landelijke stukken worden meegezonden. Dus bij de stukken voor mei.
3. Het informatieboekje ligt bij de drukker (eindelijk!). Op 2 mei is het klaar en dus gereed voor de landelijke vergadering in mei. De stuurgroep stelt voor dat het fl 2,50 gaat kosten als het op stands, manifestaties e.d. ligt en voor leen. Indien het vanuit Woudschoten verzonden wordt is het in principe gratis. Deze kosten zijn nodig omdat de beweging het zich niet kan permitteren een verlies van 3500 gulden te lijden. En voor 64 pagina's is het niet veel.
4. Het Europees Verbindingscomité van CvS is in Heidelberg bijeen geweest om te spreken over een wereldkongres. Er is weinig uitgekomen. Zo'n kongres zal er zo mogelijk pas komen over 3 à 4 jaar. Er komt een Europees voorbereidingkongres over een jaar of 2. Ter voorbereiding daarvan zal het Comité eind december 1960 bijeenkomen in Leuven samen met enige vertegenwoordigers uit de derde wereld (Latijns-Amerika). Op initiatief van de CvS-vrouwengroep zal getracht worden om eind mei in Parijs een CvS-Europa-vrouwen-bijeenkomst te organiseren. Dit ter voorbereiding van de vrouwenbijeenkomst in Kopenhagen juni a.s. Evt. meer toelichting ter vergadering.
5. Er zijn veel reacties binnengekomen op het laatste Opstand-nummer, en dan met name op de artikelen "Barth als hoftheoloog" en "Vrouwen zoeken zelf hun weg". De redactie zal zich het komende nummer verantwoorden voor de plaatsing van deze artikelen. W.b. de inhoud van het laatstgenoemde artikel zal zeker e.e.a. aan de orde komen bij de behandeling van het agendapunt "patriarchaat".
6. Deel 1b van de scholing is ter vergadering aanwezig, evenals de laatste verschenen Opstand.

Bij de mededelingen:

Ad 3: Het boekje wordt verstuurd aan belangstellenden ook voor 2,50 + verzendkosten.

Ad 4: In Kopenhagen (vervolg op Mexico 1975) zullen 2 bijeenkomsten zijn, 1 op regeringsniveau en een alternatieve; omdie laatste gaat het.
Vraag: zijn er meer vrouwen uit andere regio's bereid mee te doen met het initiatief van de vrouwengroep Utrecht-Amsterdam?

Vervolg mededelingen:

- 7. Op de tweede bijeenkomst van de redaktie van Opstand was opnieuw slechts 1 persoon aanwezig. De redaktie gaat nu eens per jaar alle regio's langs. Dat lijkt effectiever.
- 8. Een nieuwe vergaderruimte wordt gezocht, liefst in Utrecht. Het zal moeilijk zijn een met Amsterdam vergelijkbare vergaderruimte te vinden.
- 9. Ethico nr 62 is uit: Teksten Godsdienstkritiek nr II: Christen-Socialisten over godsdienst, 1924-1941. Prijs: fl 10,50.
- 10. Een uitgave is in voorbereiding met teksten van de Tsjechische theoloog Hrochka.
- 11. Is er een regio bereid het startgeld in december te overnemen? Bijlagen zal het overnemen.
- 12. Gesprek met de IKV-leiding: de brief aan het IKV ligt er nog. Deze brief is besproken. Zij zal in het IKV-bulletin gepubliceerd worden.
- 13. Een groep van vrouwen is naar West-Berlijn geweest. Conferentie over vrouwenstrijd en vrede, en vrouw en bijbel

ad 12: Over het laatste stuk van de anti-militarisme scholing, het politieke belang van de vredesbeweging, was de reactie van het IKV serius. Zij houdt het nog aan.

Mededelingen uit de regio's

- Groningen: 1) Het voorstel om een vergadering te wijden aan de regionale problematiek wordt begroet.
- 2) Volkscongres in april. De Provinciale Raad van Kerken wil oproep richten 1) aan politieke partijen, 2) aan kerken en parochie-raden, en is bereid een spreker te leveren. Er is een grote bundeling van krachten: vakbonden, politieke partijen en progressieve christenen. Volkscongres wordt voorbereid door o.a. DISK en CVS.
- 3) Voor de scholing hebben zich 20 leden van IKV-kernen aangemeld. Vooral het stuk over de maatschappij werd moeilijk gevonden. Redelijke discussie.
- 4) Het studentenpastoraat heeft een oproep gedaan voor het Volkscongres.

Friesland: bezig met het Hart op de tong van Garoudy. Het akaent ligt op gezamenlijke weekenden.

Er zijn mensen naar de OOR geweest op uitnodiging van de CFK. Komend jaar gaat een groep horen, mensen uit de gezondheidszorg, predikanten en CVS-ers en IKV-ers. En er wordt een uitnodiging geschreven om een groep hierheen te krijgen.

- 3) Het juni-nummer van de friese krant "Ien" zal een CVS-nummer zijn.
- 4) een groep is bezig muzick/cabaret te maken.
- 5) In Sneek zijn drie avonden belegd over "Wat voor socialisme willen wij?". a) kort gedine, b) Wat voor socialisme willen wij? en c) een verhaal van een vrouw uit Holwerd die CPN-lid is en diaken van de gereformeerde kerk.

Utrecht. a) scholing, b) c) Parth als hoftheoloog.

Amsterdam: Discussie over de brief van de regio Den Haag n.a.v. de cursus bijbelse theologie. vertelde wat hij er slecht aan vond, wat zij er goed aan vond. Moeilijkheidsgraad blijft een groot probleem.

Stuk Nijmegen ("hoftheoloog"): het probleem is goed naar voren gebracht, een oplossing weten ze nog niet.

Rotterdam: a) eerste keer geschoold. 6 mensen van buiten. De discussie spitste zich toe op de marxistische economische theorie. De rest was duidelijk. Aan het eind van de avond werd het steeds leuker!

b) er is een berreleur ingesteld voor Ien die moeilijk de vergaderingen kunnen bezoeken.

Nijmegen: symposium comité tegen Frije Wolven. Omdat HTIB het organiseert komen er geen andere organisaties. Anti-Fascisme comité van politieke partijen: 5 mei manifestatie.

b) wekend met 10 mensen: ieder had een paper gemaakt over hoe hij of zij bij CVS gekomen is en wat zij er zochten. Daarna suggesties over voortgang:

1. vorm van scholing kan ook zijn dat iemand over eigen ervaringen in actie vertelt. 2. avonden over persoonlijke ontwikkeling iets meer vorm geven.

b) denkt aan scholing m.b.t. liturgie: viering overellen om de vorm te zoeken.

c) artikel over Barth besproken: Wordt de tekst wel recht gedaan? Wat voor een feitelijke geloofsbelofte is er bij een dergelijke theologie?

d) gebruik gemaakt met een Zuid-Afrikaan, socialist (black) die wil werken in Kaapstad.

e) is naar een bijeenkomst in Keulen geweest over kerk en homofilie.

f) er is een Picketierpamflet ontworpen.

Den Haag: a) materialistische lezing van de Bijbel: belangstelling opgeleefd door dienst over de Apokalyps (16 maart).

Deelname aan comité van de 5e mei. Anti-fascisme demonstratie. Concept oproep van waakzaamheid van de kerken is niet aangenomen door de Haagse Raad van Kerken. Een grote meerderheid was het eens met de argumentatie in de discussie maar men vond het te politiek. Wel is hij in verschillende bladen geplaatst.

c) misschien een regio Den Haag - Leiden?

N.a.v. de mededelingen

4-5 mei projekt: vanuit Stop-de-Nitom-beweging is er een oproep gedaan gezamenlijk iets te ondernemen. Nijmegen: ook een poging vanuit de N-bon-beweging, maar gestopt omdat er anders twee manifestaties zouden zijn.

Groningen: geen mensen genoeg om iets te doen, ideeën over 4-5- mei viering.

Wensen van CVS zijn belangrijk: 1. het is iets wat in de kerken ter sprake komt. Het moet meer worden dan een herdinking van gevallen. 2. strijd tegen het fascisme: samenwerking van christenen en kommunisten. Moet dus in het kader van de strijd tegen het anti-kommunisme 3. Ideologie van de kerken m.b.t het fascisme: RK: korporatieve ideologie, NH: stuk geschiedenis van positief verzet naar boven halen.

In de discussie wordt aangegeven hoe akut en aktueel waakzaamheid tegen het fascisme is: kernbepoening, politiegeweld, gastarbeiders/Surinaamers, fascistische groeperingen. Maar praktisch is het niet haalbaar iets op te organiseren. Friesland vertelt dat in dorpen door fascistische landeuzen de kop op steken: huizen van werklozen en WAG-ers worden beklad: "Jullie parasieten moeten Friesland uit". Een groep boeren en middenstanders uit Lrauwarden zitten daar achter.

Landelijke discussie over de regionale problematiek: uitwisseling van ervaringen in de strijd ertegen, initiatieven die ontwikkeld worden en die landelijk van belang zijn. De stuurgroep zal mogelijkheden bekijken.

3. Anti-militarisme konferentie

26-28 september 1980 op Woudschoten.

leidt in: de essentie van zijn verhaal staat in de mei-Opstand.

Nog enige toevoegingen. Er wordt gedacht aan 2 hoofdreferaten, een politiek en een theologisch. Namen zijn genoemd van (Italië),

(SU) of (Italië).

10 werkgroepen: 1) analyse van de kansen en mogelijkheden in de huidige situatie. 2) atoombewapening en theologische argumentatie. 3) de betekenis van de

Bijlage P: Brief van CvS aan de synode over het kernwapenrapport

leden van de raad

leden van de generale synode van de Nederlandse Hervormde Kerk

Uitspraken van kerkelijke instellingen maken ons nogal eens bezorgd. Als christenen voor het socialisme hebben wij vooral vaak moeite met de wijze waarop, meestal stilzwijgend en zonder nadere analyse, de in Nederland heersende kapitalistische productiewijze in veel kerkelijk spreken als vanzelfsprekend wordt aanvaard.

Des te meer zijn wij verbaasd - bij alle verschrikking van de zaak zelf - vanwege de "handreiking voor een nieuw gesprek over het vraagstuk van de kernwapens" die de hervormde synode het afgelopen jaar toezond aan de gemeenten. Hoer een rapport als dit blijkt, dat het kerkelijk spreken over de strijd voor de vrede niet tot organisaties als het NCV beperkt behoeft te blijven.

We hebben van de handreiking veel geleerd. We hebben ons ook overtuigd achter de konklusies ervan geschaard als we (naar verzogen) deelnamen aan de besprekingen in kerken en kringen. Bepaalde zinsneden zouden we zelf anders hebben gesteld: het ligt voor de hand, dat wij er bijvoorbeeld eerder op zouden wijzen dat de afwijzing van de kernwapens sterker ondersteund kan worden wanneer factoren van economische aard in de analyse worden betrokken. Zo heeft de druk van elkaar bekennende concerns die leiding hebben bij steeds meer ondernemers in de wapenindustrie bijgedragen tot percentage verhogingen van de bestaande uitgaven in de NAVO-lidstaten de afgelopen jaren, ondanks het optreden van een crisis in de economie.

De hoofdzak overstijgt echter het gesprek over zulke nuances: de konklusie van het discussiestuk, "dat de huidige weg geen uitzicht biedt" (p. 121) en dat "we voor de vraag staan of de kerk niet nog moet zeggen tegen het bezit van kernwapens" (p. 113) kan niet genoeg onderstreept worden. Met de houding die de gemeente van Christus in onze dagen inneemt tegenover deze vraag staat of valt de kerk. Wij verwachten, dat de hervormde synode deze konklusies zal overnemen. Om daarmee het enig mogelijke vervolg te geven op de eerdere uitspraken van de hervormde synode: de veroordeling van het gebruik van kernwapens uit 1962, en later de aansluiting bij de massale protesten tegen eerst de neutronenbom en vervolgens tegen Pershing 2 en Tomahawk cruise missiles.

Het rapport zegt op p. 112 dat "gezien wat er sindsdien (1962) is gebeurd, stilstaan een stap terug is. Als wij vanuit het geloof in Gods Rijk niet durven zeggen, moeten wij liever beschaamd zwijgen". Wij vragen ons af of een kerk die, na dit onthullende en verbijsterende relaas over kernwapens en kernwapenwedloop, niet tot een eenduidige en finale uitspraak kan komen, nog de opdracht kan hebben zich waar dan ook over uit te spreken.

Een nieuwe, radikale stap van de hervormde kerk zou ook van grote oekumenische betekenis zijn. Het zou een steun betekenen voor de bevolking en de kerken in de socialistische wereld, op wie immers ook massavernietigingswapens gericht staan. En het zou een teken zijn voor bevolking en kerken in de zogeheten derde wereld: de nukleaire macht van de NAVO is immers de macht van hun uitbuiters, onttrekt economische middelen die voor hun ontwikkeling moeten worden aangewend, en verhoogt de kans op de inzet van "taktische" kernwapens in gevechten om de energiebronnen en/of in conflicten met bevrijdingsbewegingen.

Een uitspraak van de hervormde synode zou ook van groot belang zijn in de huidige internationale situatie. De toch al zo wankelende ontspanning loopt immers gevaar. Een nieuwe koude oorlog dreigt: de Verenigde Staten hebben voortdurend de ratifikatie van het SALT II akkoord gefrustreerd (waarvan

de betekenis op het gebied van werkelijke nucleaire ontwapening toch al beperkt was, zoals de handreiking terecht stelt - pp. 45-47); de NAVO-raad besloot in december tot invoering van wapens die het gevaar, dat Europa tot nucleair slagveld wordt, aanzienlijk verhogen; de Sovjet-Unie trad op in Afghanistan.

Een nee tegen het bezit van kernwapens op dit moment zal ook een nee inhouden tegen een nieuwe golf van anti-kommunisme.

Daarom is het goed, dat de handreiking een vraagstuk zet bij de wederzijdsprekendheid dat "de mensen" de vijand zijn (hoofdstuk 6). In de gemeente van Jezus Christus kan alleen de vraag gelden: wie is de vijand van God? Het tracht Gods lieden van bewijding te bekwamen? De vijandchap ligt in het afschrikkingssysteem zelf. En vijanden zijn zij die menen dat het in hun belang is de produktie van kernwapens op te jagen, mitsgeders al die valse profeten die dit systeem "vrede" noemen terwijl het geen vrede is. Wij zijn dankbaar, dat de handreiking deze vijanden bespreekt vanuit de lijdens dat "Christus de overheden en machten reeds ontwapend heeft, openlijk tentoongesteld en zo over hen heeft gezegevierd" (p. 5).

Onder deze overheden is de Nederlandse staat niet uitgezonderd. Sinds de uitspraak van de synode uit 1962 zijn politici bij voorduring gewezen op hun verantwoordelijkheid om het gebruik van kernwapens tegen te gaan. Dit aanspreken van de overheden dient ook te blijven gebeuren. Maar we moeten nuchter onder ogen zien, dat in de afgelopen 17 jaar de heersende regeringscombinaties ondanks de kracht van morele argumentaties toch telkens weer op beslissende ogenblikken zwichtten voor belangen en machten die de atoombewapening deden opvoeren. De taak van de kerk, om te bidden voor de overheid, die inderdaad van het grootste belang is (p. 114), kan onder deze omstandigheden worden tot een moment van verzet tegen een politiek die spot met de koninkrijk van Gods koninkrijk.

De handreiking eindigt niet met de konstatering van de uitzichtloosheid van het huidige levensgevaarlijke afschrikkingssysteem en de steeds groter wordende kans op een atoomoorlog op Europees grondgebied, omdat het nucleaire wapenarsenaal daartoe steeds verfijnder is toegerust.

Maar het rapport eindigt met de open situatie van de verkondiging. Dat is goed. Want oorlogen en geruchten van oorlogen zijn het einde niet. Want waar het uiteindelijk om gaat, dat zegt het volhardend getuigenis van het evangelie van het koninkrijk. "Niet de almacht van het kwaad is teken van de eindtijd, maar de opstanding. En die roept tegenkrachten op" (p. 124). Onze beweging zal daarbij niet afzijdig blijven.

namens de beweging Christenen voor het
Socialisme, in landelijke vergadering
bijeen op 1 maart 1980

....., sekretaris

Rubricering: 1)

ACD 1475973.

datum: 24 JAN. 1980

CO

b. 4 d. —

1) Zo nodig andere rubricering aangeven.

Distr.: BCP/Bo.

Bijlage(n): 2

Afschr.:

BO: 174.153.

Datum ontmoeting

Datum rapport

Volgno. Inf. rapp.

Evaluatie

21 januari 1980

4

Betreft: C.v.S.

Aangeboden worden:

- a. De notulen van de landelijk CvS-vergadering (incl. bijlagen) dd. 1-12-79 met een uitnodiging voor de volgende landelijke bijeenkomst dd. 12-1-80.

Rubricering: 1)

Notulen Landelijke Vergadering van 1 december 1979.

1. Notulen vergadering 3-11-79

moet zijn: (blz. 2). Bij zijn artikel een opmerking van Noord-Holland die niet duidelijk is. Bedoeld werd op te merken, dat CvS niet van buiten de kerk wil benaderen, maar binnen de kerk wil werken. De notulen konden nog niet worden goedgekeurd omdat er onduidelijkheden in zaten (m.n. blz. 2 en 3) en er geen besluiten vermeld waren. zal proberen alsnog aanvullingen te geven.

2. Mededelingen

Deze zijn op stencil uitgereikt ter vergadering. Aanvullingen:

ad 1. Op het secretariaat komen geregeld sympathiebetuigingen binnen van PCO-mensen (Prot. Chr. Onderwijsvakorganisatie).

ad 2. In Den Haag, Amsterdam en Zwolle worden ook demonstraties gehouden (alle begin december).

ad 4. De januarivergadering is de tweede zaterdag van die maand i.p.v. de eerste.

ad 5. Dit is zeer dringend. (het gereedmaken van donateurs-lijsten).

ad 6. Deze studiedagen, zeer aanbevolen, worden gehouden op 14, 15 en 16 dec.

ad 8. deelt mee dat de contactgroep kritische gemeenten en basisgroepen toestemming heeft van de Raad om mogelijkheden voor samenwerking met CvS te zoeken. CvS heeft aangeboden de anti-militarisme scholing per regio samen te organiseren. Er wordt besloten dat de contactgroep een brief mag opstellen, die door de Raad naar de basisgroepen zal worden verstuurd en waarin de scholing met CvS wordt aanbevolen.

merkt op dat de basisbeweging in Den Haag gepikeerd is omdat er in een bepaald stuk wordt gesproken van de sectie CvS van de basisbeweging. Ten onrechte wordt dit geïnterpreteerd als "onderdeel van". Bedoeld is echter een werkgroep binnen de basisbeweging die zich bezighoudt met contacten met CvS. Dit misverstand zal in bovengenoemde brief opgehelderd moeten worden. Besloten werd dat genoemde brief bij de stukken voor de volgende CvS-vergadering zal worden gevoegd, zodat ze kan worden besproken. Nijmegen, Amsterdam, Utrecht en Rotterdam denken dat er in hun regio wel belangstelling voor is.

ad 8. doet verslag van de vergadering van de Europese CvS, gehouden in november te Barcelona. Hoewel afgesproken was de vrouwengroep, die in Milaan gevormd is, niet aanwezig. Ook het stuk van is niet besproken. Wel is veel tijd besteed aan het praten over een "provocatieve vragenlijst", die zal worden opgesteld door de Spaanse CvS. Zo mogelijk zal hieruit het thema voor het volgende Europese congres worden gehaald.

Wat moet er nu verder gebeuren met stuk en de kritiek daarop van Nijmegen en Utrecht? Besloten wordt de stukken van Nijmegen en Utrecht met de landelijke stukken mee te sturen, zodat er de volgende vergadering over gepraat kan worden.

ad 8. De stuurgroep heeft besloten een voorpublicatie te verzorgen van een deel van het info-boekje, nl. het hoofdstuk: Wat voor socialisme willen wij? (in Opstand) omdat er dan al mee gewerkt kan worden, het een soort reclame voor het boekje is en de abonnees het dan ook krijgen. Dit krijgt instemming.

Mededelingen van de regio's

Groningen: bezig met het opzetten van een links kerkelijk werkersfront.

Nijmegen: viert binnenkort haar eerste lustrum. Barth-klub heeft een kritisch stuk over de scholing geschreven. Een kritisch artikel over de RK kerk in Tegenspraak nr 11 wordt van harte aanbevolen.

Amsterdam: zijn bezig met het gesprek met buitenlanders, m.n. Marokkanen en met liturgie.

Den Haag: hadden weekend samen met de basisbeweging, waar ze hoopten tot een gezamenlijke stellingname te komen. Laatste is mislukt.

Kampen: Actie Verkuyl, had matig succes, 60 handtekeningen. Organiseren avond hierover en op de chr. akademies wordt in de lessen maatschappijleer hieraan aandacht besteed.

Utrecht: zijn actief in het

Vragen of er meer regio's kunnen participeren als landelijke CvS (er zitten in het turkse en nederlandse organisaties). Nijmegen en Den Haag zeggen toe. Ook Rotterdam zal erover denken. Als regio's mee willen doen kunnen ze dit doorgeven aan

3. Vrouwenstrijd

verslag van de groepjes:

Groep 1, In de brief worden vele zaken gesignaleerd, die geldigheid hebben. Vrouwen (door opvoeding, cultuur) breken moeilijker heen door problemen van nieuwelingen. Een mannelijke homo staat anders t.o.v. de vrouwenstrijd dan een "gewone man" (hetero-saksueel dus). Voor persoonlijke dingen is inderdaad weinig aandacht. Dat is een van de dingen waarvan wij wisten vanuit de vrouwenbeweging dat ze belangrijk zijn. Je kunt je afvragen of daarvoor voldoende aandacht is binnen CvS.

Groep 2, Naar aanleiding van de brief kan gezegd worden dat het beschreven probleem niet typisch vrouwelijk is. Ook een aantal mannen hadden dezelfde ervaringen, herkenden dus de problemen. Wat zijn mannennormen? Als man word je opgevoed om je lust opzij, je verstand voorop te zetten. Groepen die nog iets moeten bereiken doen vaak nog meer een beroep op die mannetjes-mentaliteit dan groepen (pol. partijen) in het midden. Definitie: een man kenmerkt zich in onze maatschappij door doelgericht, producerend bezig te zijn. Binnen CvS zou het goed zijn af en toe regionaal bijeen te komen zonder specifiek doel, maar om elkaar te leren kennen. Barth's theorie snijdt de mens in tweeën, en is een mannelijke vorm van religie.

Groep 3, : Theologie (en Barth) wordt als veel te moeilijk ervaren. Deskundigheid speelt een grote rol, het sluit niet aan waar je politiek en elders mee bezig bent. Deskundologie speelt op veel meer terreinen binnen CvS. Het zijn niet alleen problemen van vrouwen, ook van andere nieuwelingen, ook van lager geschoolde mannen. Wij stellen het als vrouwen aan de orde omdat het te maken heeft met onze maatschappelijke positie. Dat de ervaringskant verdwijnt heeft misschien ook te maken met de Barthiaanse theologie.

Groep 4, . Mannennormen zijn niet specifiek voor CvS, meer structureel binnen onze maatschappij. Over deskundigheid: belangrijk is dat kennis aansluit bij concrete ervaring. Als dat niet zo is (Barth), wat is dan de zin van de scholing? Misschien is het wel tekenend dat er voor vanmiddag geen "deskundige" inleider kon worden gevonden, kortom: zowel inhoud als methode van scholing kunnen van vraagtekens worden voorzien.

Zeer globale weergave van de discussie. wat dachten de briefschrijfsters erbij toen ze die brief opstelden. is de brief gefingeerd? Antwoord: ja.

Ik weet nog dat het zo voelde toen ik bij CvS kwam, maar alles went; maar ik weet ook dat andere vrouwen erop afknappen. je moet de brief zien als een stem van vrouwen (en ook anderen) die een aantal problemen aan de orde stellen waar we over moeten praten. misschien moet je soms ook zeggen: dan pas je niet in deze klub. : maar er zijn ook vrouwen die wel blijven en toch met die gevoelens zitten en het willen veranderen. je moet eigenlijk al CvS-er zijn voordat je CvS-er wordt. zit er niet een spanning tussen iets wat je zelf inbrengt en wat CvS op dit moment is? : hoe belangrijk is je persoonlijke motivatie. Wat ik schrijvend vond in de brief was dat zowel de persoonlijke motivatie om te komen als die om te gaan niet aan de orde komen. Voor persoonlijke problemen als echtscheiding, vereenzaming e.d. doorverwijzen naar andere groepen. zijn er konklusies te trekken waar we wat mee kunnen?

: het hangt af van de structuur van de vergadering. In Amsterdam is de agenda tot op de minuut geregeld en is er geen ruimte voor groepsкультuur zoals in Nijmegen. : je moet het niet tegenover elkaar zetten: zogenaamde zakelijkheid en groepsprocessen. Ook een zakelijkheid is gediend met een groep die

elkaar kent. Volgens mij is de behoefte om elkaar beter te leren kennen niet typisch vrouwelijk. de ervaringswereld van degene waar je je op richt en van hen waaruit de groep bestaat, bepalen de stootkracht. Wie willen we bereiken? Hoe past Barth hierin? : laten we Barth uitstellen tot de evaluatie van de scholing. we moeten ons wel met theologie bezighouden, maar oppassen dat theologische discussies die op fakulteiten thuishoren niet naar CvS worden doorgeschoven. We moeten grondig nadenken over welke en wat voor theologie.

wil de vrouwendiskussie nu eerst in de regio's voeren. : nee, want dan verdwijnt het hier weer onder tafel. laten we eerst in de vrouwengroep of de stuurgroep de discussie van vanmiddag evalueren. : laten we eerst de probleemstelling duidelijk zien te krijgen. : dat zal de vrouwengroep proberen, zodat in de regio's en in de volgende landelijke vergadering verder kan worden gepraat.

5. Informatieboekje

a. stuk : Nijmegen heeft veel moeite met het stuk en wil graag dat het herschreven wordt. De argumenten: - het eerste stuk gaat vooral over de internationale kerk, over de paus en de bisschoppen, veel te weinig over de ontwikkelingen in de Nederlandse kerken. - Het is fout om Simonis en Gijzen op een lijn te zetten. - De meeste problemen hadden we met de maatschappij-analyse in dit stuk. Het standpunt van de Calamagroep mag wel ter discussie staan, maar niet als standpunt van CvS naar voren gebracht worden. Het voorstel: een nieuw stuk te laten schrijven.

vooral het eerste stuk wordt teveel afgedaan met fascistoïde trekken in de kerk. wat ontbreekt is de verandering onder gewone gelovigen w.b. de gezinsideologie en de neiging zich onafhankelijk op te stellen.

Besluit: Nijmegen schrijft ook een stuk, bespreekt dit met , en dan hopen we dat er in januari een gezamenlijk stuk klaar is.

b. stuk CvS en de geref. kerken: Iedereen akkoord. Schriftelijke opmerkingen hierover kunnen nog voor kerst gestuurd worden naar of

c. stuk CvS en de theologie: het feit dat we het beter weten, heb ik moeite mee. : dat wordt niet gezegd, het gaat erom dat Jezus Christus ondubbelzinnig is. Nijmegen had de volgende opmerkingen: - òf er moet een apart artikel komen over de laatste zin pag. 4 òf de zin moet helemaal worden weggelaten; - feitelijke informatie zit er niet zo heel veel in; - artikel zouden ze erin willen lassen omdat het zakelijker is en door een theoloog geschreven, terwijl het artikel van niet zo theologisch is en meer inleidend.

- Is het nu beslist nodig om het zo uitgebreid en theologisch te doen?

: ook hier is weer van belang op wie we ons richten. Het stuk van geeft inhoudelijk een goede indruk en is goed-toegankelijk, terwijl het stuk van over het algemeen te moeilijk werd gevonden voor een informatie-boekje. Goedgekeurd???

4. Begroting

De 23.000 Inkomsten uit Opstand vormen een streefbedrag, evenals de bedragen van leden en donateurs. Hiermee wordt nog eens het belang onderstreept dat de regio/s met hun donatielijsten moeten komen. De financiële onafhankelijkheid komt dichterbij. Als deze begroting gehaald wordt kan er in de loop van de tijd meer personeel worden aangetrokken. Het anti-militarisme-congres, wat het volgend jaar gehouden gaat worden staat niet op de begroting. Dit moet in principe rond draaien.

6. IKV-diskussiestuk Bijlage A.

Bladzijde 1: Nijmegen: IKV wordt teveel in het kader van de N-bom beweging gezet. Zinnetjes tussen haakjes liever weglaten.

Bladzijde 2: onderaan. gesproken wordt over theologische bezinning; hoe wordt echter te weinig uitgewerkt.

Bladzijde 3: Woorden als verbond e.d. die steeds met hoofdletters geschreven worden liever vervangen door kleine letters.

Bl. 3 bovenaan: Anti-kommunisme komt zomaar uit de lucht vallen. Het Verolme-voorbeeld is niet bekend genoeg. In plaats van voorbeelden uit het verleden te noemen (Italië, Frankrijk) liever meer over actuele situatie zeggen.

Aanvullende opmerkingen van _____ en _____ zullen alsnog meegenomen worden. In het stuk wordt niet over organisatiestructuur van het IKV in de toekomst gesproken. Gaat het sekretariaat b.v. een ombuiging maken tot meer overleg met de kernen?

_____ : dit is nogal een heet hangijzer, het lijkt me moeilijk om dit punt in deze brief aan het IKV duidelijk te maken. Moet wel in de discussie gebeuren, is wel een punt dat sterk leeft.

Opmerkingen uit de regio's kunnen naar _____ gestuurd worden. Het stuk is goedgekeurd. Een groepje mensen gaat t.z.t. naar Den Haag, en wel:

Rondvraag: _____ verslag marxismescholing Nijmegen kan aan regio's toegestuurd worden op verzoek.

Volgende vergadering: evaluatie scholing.

notulist: regio Friesland

Aan de CDA-fractie van
de Tweede Kamer, in het
bijzonder de heren

OPEN BRIEF

1 januari 1980

Geachte kamerleden,

Op 19 december j.l. is in de Tweede Kamer het debat gevoerd over de modernisering van de kernbewapening. De uitslag ervan is bekend.

Veel kerkmensen hadden hun hoop gesteld op u als CDA-kamerleden, omdat u zich in november principiëel tegen modernisering had opgesteld. Toen steunde u de motie-Stemerdink (PvdA); een meerderheid van de kamer sprak zich toen uit tegen modernisering van de kernbewapening.

Voor hen die op 19 december hun hoop op uw tiental hadden gevestigd is het allemaal op een geweldige teleurstelling uitgelopen. Velen voelden zich bekocht en bedrogen. Ze hadden verwacht dat juist in deze kwestie de toenmalige CDA-"dissidenten" principiëel zouden blijven. Maar dat hebt u niet kunnen opbrengen. Wij weten dat de meeste politiek wordt bepaald door het sluiten van compromissen. Eveneens beseffen wij hoe moeilijk het ook persoonlijk kan liggen om je eigen politieke carrière op het spel te zetten.

Voor ons blijft echter de vraag staan wat de achtergrond van uw houding zou kunnen zijn, en welke lering er voor ons uit te trekken valt. Daartoe hebben we een aantal overwegingen op een rij gezet.

- 1 In het kamerdebat is voor velen weer duidelijk geworden dat christelijke politiek betekent: gematigde politiek, die de kool en de geit wil sparen. Dat is ook nu weer onze ervaring.
- 2 Christelijke politiek wordt graag "beginselen-politiek" genoemd, waarbij de bijbel als norm en uitgangspunt moet dienen. Steeds wordt benadrukt dat een christen-politicus aanspreekbaar is op de bijbel.

Ons is echter gebleken dat die beginselen onder druk uiteindelijk toch moeten worden prijsgegeven. Principes worden ingeruild tegen de eenheid (naar buiten toe) van fractie en partij. In dit geval stonden kennelijk de vorming en wording van het konfessionele machtsblok, het CDA, op het spel. Is het dus inderdaad zo dat macht korrumpert?

Werd konfessionele eenheid of machtsvorming belangrijker gevonden dan het tegengaan van de modernisering van de kernbewapening? Uiteindelijk bent u kennelijk niet op de bijbel aanspreekbaar; zelfs niet wanneer het om zulke fundamentele zaken als de kernbewapening gaat.

- 3 Wat ons zeer pijnlijk heeft getroffen is niet direkt de kwestie van compromissen sluiten of principes prijsgeven onder druk; maar wat ons diep heeft gegriefd en gekwetst is: dat de Neder-

landse medeverantwoordelijkheid voor de modernisering van de kernbewapening verbonden wordt met naam en persoon van Jezus Christus. Een zich "christelijk" noemende partij heeft naam en persoon van Jezus Christus door het slijk gehaald, door deze politiek van het kabinet voor haar verantwoording te willen nemen.

Dit is het gevaar, waaraan elke zich christelijk noemende organisatie de naam en persoon van Christus blootstelt. In dit geval is voor velen zichtbaar geworden: navolging van Christus in de politiek betekent het aanvaarden van de modernisering van de kernbewapening.

Dat wijzelf ons van deze politiek distantieren, behoeft hier geen betoog. Wat wij willen vragen is dit. Wanneer je je "christelijk" organiseert, betekent dat dan dat je wilt meedraaien in een organisatie die zich richt op de middenmoot van onze samenleving? Die bestaat immers voor het grote deel uit christenen. En kom je dan vanzelfsprekend uit bij een gematigde middenmoot-politiek? Betekent "christelijke" politiek dan dat je je beleid niet op de persoon van Jezus Christus afstemt, maar op "het christelijk volksdeel"?

- 4 Wij wijzen daarom van de hand dat een politieke partij het recht zou hebben zichzelf of haar handelen "christelijk" te noemen. Of een politiek die naam verdient, zal Jezus Christus zelf bepalen, en niet wij.

Want in de praktijk betekent het toeëigenen van die naam steeds weer het kompromitteren en beledigen van Jezus Christus zelf.

- 5 Wij menen dat het beter is te kiezen voor een partij of beweging, die op zakelijke politieke gronden daadwerkelijk een ander bewapeningsbeleid en een ander veiligheidsbeleid voert dan het CDA. Een zakelijke keuze in dezen is verre te verkiezen boven het hanteren van "christelijke principes"; die blijken of het af te moeten leggen tegen de konkrete machtspolitiek van het ogenblik, of ze blijken geen christelijke, maar burgerlijke principes te zijn. Juist door deze dubbelheid worden mensen voortdurend teleurgesteld in CDA-politici, en voelen ze zich bekocht en bedrogen.

Politiek op basis van "christelijke beginselen" blijkt steeds het prijsgeven van die beginselen te moeten inhouden, terwijl aanvankelijk de hoop op het tegendeel bestaat.

- 6 Als christenen voor het socialisme kiezen wij op zakelijke gronden voor een andere politiek. Wij wensen absoluut geen christelijk socialisme of religieus socialisme; immers, ook dat zou blootstaan aan dezelfde gevaren als hierboven genoemd.

Wij roepen daarom een ieder, die de zaak van vrede en veiligheid ter harte gaat, op om op zakelijke gronden voor een andere vredespolitiek te kiezen.

Graag horen wij van u, wat wij van u kunnen verwachten.

Christenen voor het Socialisme
afd. Noord-Holland noord

Rubricering: 1)

ACD 1475851

24 JAN 1980

CO

b. 5 d. —

1) Zo nodig andere rubricering aangeven.

Distr.: BCP.

Bijlage(n): div.

Afschr.:

BO: 174.099.

Datum rapport	Volgno. Inf. rapp.	Evaluatie
18-1-1980	1	--/--/

Betreft:

BEWEGING CHRISTENEN VOOR HET SOCIALISME (CvS)

De aandacht wordt gevestigd op een openbare bijeenkomst van de Christelijke Vredesconferentie (CVC) Nederland, welke op zaterdag 26-1-1980 zal worden gehouden in het Theologisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam. De aanvang van de bijeenkomst is 10.30 uur.

Op deze bijeenkomst zal o.m. het woord worden gevoerd door drie leden van de CFK (CVC-internationaal). Deze leden zijn: uit Tsjechoslowakije, uit de Verenigde Staten en uit India. zal op de bijeenkomst een inleiding houden.

Het thema van de bijeenkomst is "de stand van de vrede na de Navo-besluiten" en "de reactie van de CFK op IKV-voorstellen van eenzijdige stappen, zoals o.a. in de vredeskrant toegelicht". (zie bijlage).

Voorts zijn bijgevoegd:

- de agenda van de landelijke vergadering van CvS op 12-1-1980;
- de notulen van de landelijke vergadering van CvS op 1-12-1979;
- een kopie van een "open brief" van CvS-Noord Holland aan de CDA-fractie in de Tweede Kamer;
- commentaar van de CvS-regio Utrecht op een stuk van over

Uit de CvS-brief aan de CDA-fractie blijkt dat CvS-leden in Noord-Holland zijn:

Uit de laatstgenoemde bijlage blijkt dat in de regio Utrecht voor CvS actief zijn:

einde.

Gezien:

Rubricering: 1)

70.000. PJB BSA
180/14 R

"CHRISTENEN VOOR HET SOCIALISME" EN DE VREDESBEWEGING

Tijdens haar campagne tegen de N-bom heeft de CPN pas goed de kerken ontdekt als geschikte bondgenoot in haar streven naar "democratische machtsvorming van onderop". Mede door zich ideologisch wat minder te profileren zoeken de communisten steeds meer aansluiting bij "vooruitstrevende gelovigen" om de nodige massa-aanhang te krijgen voor hun acties op allerlei terreinen, waarop de wederzijdse belangen en doelstellingen althans ogenschijnlijk of gedeeltelijk parallel lopen, zoals vooral op dat van vrede en veiligheid.

Als mantelorganisatie van de CPN blijkt de beweging "Christenen voor het Socialisme" (CvS) een belangrijke brugfunctie te hebben vervuld in deze toenadering tot de kerkelijke kring en met name tot (de basis van) het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV). Door toedoen van de CvS is er een soms hecht samengaan gegroeid van plaatselijke anti-N-bom groepen en lokale IKV-kernen, wat ontegenzeggelijk heeft bijgedragen tot het succes van de "Stop de N-bom" actie.

De CvS wil dit succes nu ook benutten voor internationale vredesacties zoals die inzonderheid door de (Praagse) Christelijke Vredesconferentie worden geëntameerd. Daartoe is o.a. medio 1980 een internationaal Anti-Militarisme Congres in Nederland gepland, dat gestalte zal moeten geven aan de verdere verstrengeling van de communistisch en christelijk geïnspireerde vredesbewegingen.

Nationaal

De in 1974 uit de Nederlandse Christen Studenten Vereniging (NCSV) voortgekomen Nederlandse CvS-beweging begon zich pas in de loop van 1978 te ontpoppen als een orthodox communistische éliteclub, die in feite is gaan functioneren als een CPN-mantelorganisatie binnen de kerken. Door de marxistisch-leninistische interpretatie van bijbelse noties en de praktische organisatie van acties tegen allerlei misstanden probeert zij de idee van de klassenstrijd te verbinden met de binnenkerkelijke verontrusting over zaken als bewapening, racisme en onderontwikkeling, die in haar optiek immers allemaal het gevolg zijn van de kapitalistische structuren. De CvS heeft met haar ideeën enige ingang gevonden aan de kerkelijke basis en bij een aantal theologen, wat haar bijzonder geschikt maakt als beïnvloedingskanaal voor de CPN zoals in de campagne tegen de neutroner bom ook duidelijk aan de dag is getreden. De CPN heeft een directe greep op de CvS,

Toen de CPN in het najaar van 1977 haar actie "Stop de N-bom" startte, bleken dan ook al gauw CvS-leden zich daarin zeer druk te weren. Zij spanden zich vooral in de actie te introduceren in de kerken, met name aan de basis

van het IKV, en zij wisten tal van vertegenwoordigers uit deze kringen te betrekken bij de oprichting van de ongeveer 300 plaatselijke anti-N-bom werkgroepen. Het IKV zelf was vrijwel gelijktijdig begonnen met een eigen actie "Help de kernwapens de wereld uit, te beginnen uit Nederland", en ook daaraan begonnen CvS-leden intensief mee te doen. Met deze actie was het IKV na jarenlange, nogal theoretische discussies over ontwapening overgestapt op een concretere vorm van verzet, en de CvS was met haar organisatietalent behulpzaam bij de opbouw van de 300 plaatselijke IKV-kerngroepen die zich daarvoor moesten gaan inzetten. De IKV-activiteiten werden meteen van harte ondersteund door de r.k. vredesorganisatie Pax Christi, die zich evenwel anders dan het IKV niet zozeer op "het gewone volk" richt, maar welbewust kiest voor de meer directe weg van benadering van politici.

Al bij het begin van de beide nieuwe vredesacties ontstond de indruk dat de CvS op zijn minst mede verantwoordelijk was voor de vaak innige samenwerking tussen de plaatselijke anti-N-bom werkgroepen en de IKV-kerngroepen. Dat werd min of meer bevestigd door de Nederlandse bijdrage op de in april 1979 in Milaan gehouden tweede Europese CvS-conferentie, die in het juli-nummer van "Opstand" stond gepubliceerd. In die bijdrage stelde de CvS-Nederland vast, dat zij haar deelname aan de vredesbeweging altijd als één van haar prioriteiten heeft gezien en daarom ook praktisch geprobeerd heeft enerzijds de anti-N-bom actie in de kerken te introduceren en anderzijds de plaatselijke IKV-kernen te helpen opbouwen. Zij zegt zich juist ten doel te stellen de samenwerking tussen de specifiek kerkelijke en de niet-kerkelijke vredesbeweging tot stand te brengen, omdat deze elkaar immers naar hun doelstelling behoren te ondersteunen.

Om dat doel te bereiken stelt de CvS zich in diezelfde bijdrage de volgende taken, die zowel politiek, theologisch als organisatorisch van aard zijn. Allereerst wil zij het IKV, dat als kerkelijke organisatie gauw geneigd is tot een idealistische praatgroep te vervallen, doordringen van de noodzaak tot machtsvorming en buitenparlementaire pressie. Voorts wil zij door haar marxistische analyse van de bewapeningswedloop de economische achtergronden daarvan aan de kaak stellen en zodoende het soms nog in het IKV aanwezige anti-communisme helpen afbreken. Verder wil zij het IKV zich wat internationaler laten oriënteren, wat zou kunnen gebeuren in het kader van de (Praagse) Christelijke Vredesconferentie en van het Anti-Militarisme Programma van de Wereldraad van Kerken (waarover in het vervolg meer). Tenslotte wil de CvS met haar specifiek theologische inbreng het IKV ervoor behoeden tot een randkerkelijk verschijnsel

te degraderen. Zij zegt er namelijk sterk aan te hechten, dat het IKV zich als een legitiem kerkelijke beweging zal blijven manifesteren, omdat het als officiële club van de gezamenlijke kerken juist zo'n ongemeen grote macht vormt in de politieke strijd.

Duidelijker dan in deze conferentiebijdrage kon niet gezegd worden hoezeer de CvS probeert de IKV-activiteiten in de door haar gewenste richting te sturen. Uiteraard wil dat niet zeggen dat haar dit nu ook echt gelukt is, maar het lijkt weinig twijfel dat de CvS (en daarachter de CPN) met haar activistische inzet en organisatorisch vermogen ertoe heeft bijgedragen, dat de vaak wat contemplatieve en introverte kerkelijke vredesgroepen zich de laatste jaren zoveel virulenter zijn gaan opstellen.

Een en ander schijnt binnen het IKV zelfs tot enige irritatie en frustratie te hebben geleid, wat overigens ook wel in CPN-kring is onderkend.

het Amsterdamse CPN-district is namelijk geponeerd dat de partij met de presentatie van haar actieplannen wat meer rekening moet houden met de gevoelens binnen het IKV met het oog op de dreigende isolatie en terugloop van deze kerkelijke beweging. Ook op een landelijke CvS-vergadering dit najaar werd toegegeven dat het "Stop de N-bom"-comité niet altijd even tactisch ten opzichte van het IKV heeft gemanoeuvreed, maar dat ging gepaard aan kritiek op de IKV-Vredeskrant, die te weinig aandacht zou hebben besteed aan de samenhang tussen de IKV- en de anti-N-bomactie.

Internationaal

De ambities van de CvS blijven echter niet tot Nederland beperkt, maar mikken op internationale acties ter ondersteuning van de Sowjetrussische vredespolitiek. Daarin heeft zij opnieuw een belangrijke rol toegedacht aan het IKV en aan de actie "Help de kernwapens de wereld uit, te beginnen uit Nederland", die hoewel niet afkomstig uit eigen koker, toch goed bruikbaar is gebleken. De CvS wil deze actie naar een internationaal niveau tillen, maar dan langs wegen waarop zijzelf invloed kan uitoefenen en niet via de eigen kanalen van het IKV, dat zelf trouwens geen deel uitmaakt van een internationaal verband. Wat haar daarbij voor ogen staat, heeft zij duidelijk gemaakt in haar eerdergenoemde bijdrage voor de Milanese CvS-conferentie, waarin zij namelijk stelde de IKV-actie te willen internationaliseren in het kader van de

(Praagse) Christelijke Vredesconferentie ^{KK}) en van het Anti-Militarisme
Programma van de Wereldraad van Kerken.

Bedoeling is kennelijk de IKV-actie onder toezienend oog van de CvS dienstbaar te maken aan het vredeswerk van "de Praagse" door die actie op internationale schaal te laten inbrengen in het z.g. Programma voor Ontwapening en tegen Militarisme van de Wereldraad van Kerken. Het moment daarvoor is uitermate geschikt, omdat dit Programma, dat de Wereldraad in 1975 op Nederlands initiatief heeft opgesteld naast het befaamde Programma tegen het Racisme, vooralsnog tot veler teleurstelling weinig meer heeft opgeleverd dan enkele consultatieve bijeenkomsten en schriftelijke aanbevelingen ^{KK}). Ondanks deze malaise deed het Internationaal Secretariaat van "de Praagse" in januari van dit jaar erg enthousiast over het Anti-Militarisme Programma en besloot het daaraan een actieve bijdrage te leveren.

Nadat eerder een aanbod van de Nederlandse Doopsgezinde Sociëteit om pro deo een secretaris voor het Programma van de Wereldraad ter beschikking te stellen was afgewezen met het argument, dat daardoor het evenwicht te zeer ten gunste van de rijkere kerken zou doorslaan, werd dit voorjaar wél een financieringsaanbod voor zo'n secretariaatsplaats aanvaard van de kant van het Westberlijnse Hendrik Kraemerhaus, dat lid is van "de Praagse" vanaf de op-

"De Praagse" is zoals bekend een dialoog- en vredesorganisatie van Oost- en Westeuropese christenen, die sinds de Praagse lente van 1968 verworpen is tot een willig ondersteuningsinstrument van de buitenlandse Sowjetpolitiek. De Nederlandse afdeling van "de Praagse" heeft jarenlang een noodlijdend bestaan geleden en om aan deze impasse een eind te maken heeft de CPN-er en voormalig CvS-bestuurder ^X die sinds kort een sleutelfunctie in deze afdeling vervult, onlangs voorgesteld om niet alleen de CvS, maar ook het IKV en Pax Christi als collectief lid te laten toetreden. Dit lijkt inmiddels te zijn gerealiseerd voor wat betreft de CvS, die daarmee de dragende factor lijkt te zijn geworden van de Nederlandse afdeling van "de Praagse".

Daarbij is het echter niet gebleven, want uit een in juni verschenen 'Opstand'-interview van de CvS-secretaris [ ] er met

bleek dat het Kraemerhaus rond zijn dertigste verjaardag in november j.l. in Berlijn een speciale conferentie over ontwapeningszaken zou organiseren in samenwerking met de Wereldraad. Deze conferentie blijkt bedoeld te zijn als voorbereiding op een medio 1980 in Nederland te houden Anti-Militarisme Congres, dat officieel zal uitgaan van het Kraemerhaus en de NCSV, maar waarin de CvS in feite de hoofdrol zal spelen. Steun hiervoor is inmiddels ook toegezegd door de nauw met de Wereldraad verbonden World Student Christian Federation (WSCF), een reeds tachtigjarige christelijke studentenorganisatie, die zich de laatste jaren opvallend openstelt voor de Russisch Orthodoxe Kerk en zich voornamelijk is gaan bezighouden met het christelijk getuigenis inzake de strijd voor de bevrijding. De WSCF zou zelfs een secretaris voor de congresorganisatie beschikbaar hebben gesteld in de persoon van een CPN-student theologie, waarbij niet lijkt uitgesloten dat het om dezelfde secretariaatspost gaat als waarvoor het Kraemerhaus geld heeft ingezameld.

Tijdens een landelijke CvS-vergadering in juni werd het voorstel om het Anti-Militarisme Congres samen met het Kraemerhaus te organiseren formeel ingediend door de voormalige CvS-secretaris [ ], die thans de CvS-vertegenwoordiger is bij de Nederlandse afdeling van "de Praagse".

constateerde bij die gelegenheid nog eens, dat het Anti-Militarisme Programma van de Wereldraad van Kerken maar moeilijk van de grond komt en dat

X) Het Hendrik Kraemerhaus is de basis van de Nederlandse Oecumenische Gemeentes van [ ] in West-Berlijn zowel als in de DDR, die een eigen bijdrage willen leveren aan "de opbouw van het socialisme". Het Kraemerhaus is niet alleen actief voor "de Praagse", waarvoor het het Westberlijnse secretariaat voert en ook allerlei internationale conferenties organiseert, maar ook voor de Wereldraad van Kerken, waarvan het geldelijke steun ontvangt en zich ook aangesloten heeft bij het Anti-Militarisme Programma.

daarom het zwaartepunt moet worden verlegd naar actie aan de basis met als centrale actiepunten het verzet tegen de N-bom en tegen de atoomraketten. Hij betoogde dat in verband daarmee de succesvolle actie "Help de kernwapens de wereld uit, te beginnen uit Nederland" naar internationaal plan moet worden gebracht, maar dat het IKV daarvoor zelf niet toegerust is en de CvS dit dus maar voor haar rekening moet nemen. Immers, naar zijn zeggen is de CvS anders dan het IKV een internationale beweging, die met name via "de Praagse" ook over contacten met Oosteuropese vredesorganisaties beschikt. In dit perspectief plaatste hij het a.s. Anti-Militarisme Congres in Nederland, waaraan zoals op een volgende CvS-vergadering in september werd bekendgemaakt, het IKV inmiddels metterdaad volledige medewerking heeft toegezegd.

Verwacht mag worden dat dit Congres zich zal mogen verheugen in ruime belangstelling uit kerkelijke kring in binnen- en buitenland, gelet op de grote internationale (communistische) inspanning die erin gestoken wordt en op de groeiende kerkelijke verontrusting over de kernbewapening zoals die bijv. nog op 24 november in Utrecht verwoord werd door prof.   tijdens de manifestatie tegen de nucleaire moderniseringsplannen van de NAVO. Het is zelfs mogelijk dat de CvS en "de Praagse" het Anti-Militarisme Congres zullen benutten als een aanloop tot permanente samenwerking met het IKV en de Wereldraad in de internationale actie tegen de neutronenbom en de kernraketten.

Rubricering: 1)

1473311

23 DE 1979

b. U. d. —

1) Zo nodig andere rubricering aangeven.

Distr.: **BCP.**

Bijlage(n): 6

Afschr.:

BO: **173.714.**

Datum rapport

Volgno. Inf. rapp.

Evaluatie

20-12-1979

2

Betreft:

"CHRISTENEN VOOR HET SOCIALISME"

stukken betreffende de beweging

"Christenen voor het Socialisme"

- agenda voor de landelijke vergadering van 1-12-1979;
- notulen van de landelijke vergadering van 3-11-1979;
- discussiestuk CvS schrijft IKV (Interkerkelijk Vredesberaad);
- discussiestuk van de vrouwengroep in CvS;
-

- oproep voor adhesie met een brief van vrouwelijke pastoraal werkers in het bisdom Utrecht, waarin deze hun verontrusting uitspreken over de plaats van de vrouw in de Rooms-Katholieke kerk.

Rubricering: 1)

INFORMATIEBOEKJE: Of Christen óf heiden, CvS en de Gereformeerde Kerken

Deze bijdrage biedt niet een stukje 'alternatieve' geschiedschrijving van de gereformeerde kerken, zoals elders in dit boekje gebeurt t.a.v. de Nederlandse Hervormde Kerk. CvS-ers in de gereformeerde kerken hebben daar nog te weinig voerwerk voor verricht.

Het onderstaande beschrijft waar CvS-ers in de gereformeerde kerken op stuiten, hoe zij daarin staan, welke 'aanleiding' er in de gang van zaken in hun eigen kerken liggen om lid te worden van een beweging als Christenen voor het Socialisme.

'Spreiden en sluiten

Toen Den Uyl zijn Keerpunt '72 presenteerde met de apostolaire leus 'Spreiding van macht, kennis en inkomen', trapte hij op drie grote christelijke tenen tegelijk.

Wie tegen een katholieke volkspartij zegt dat de macht gespreid gaat worden, zal het in Rome horen donderen: in de moederkerk kan veel, maar als de posities waar de beslissingen genomen worden, in het geding komen...

Wie tegen een christelijk-historische partij zegt dat hij inkomen gaat spreiden is bij deze partij met de dubbele namen aan het verkeerde adres: dat is verregaand onhistorisch!

En wie tegen een anti-revolutionair zegt dat hij kennis wil spreiden, die roept a.h.w. op tot revolutie.

De gereformeerden tegen spreiding van kennis? Juist zij hebben toch een netwerk opgezet van mannen-, vrouwen-, jongelings- en jonge vrouwenverenigingen, scholen met de Bijbel en zelfs een universiteit (VU) - en zodoende de kennis gedemocratiseerd onder zichzelf verspreid. Wellicht meer dan elders werd het gereformeerde gemeentelid intellectueel weerbaar gemaakt.

Toch, wie kennis wil spreiden is gevaarlijk in gereformeerde oren.

Dan krijgen heidense inzichten immers hetzelfde recht als christelijke en zullen socialistische en vrijzinnige ideeën op christelijke scholen verspreid worden. Dat is een aanval op de reproductie van de gereformeerden, op het christelijk onderwijs - zij het verkeert en van binnenuit.

Dan valt ook de grondstelling die het hele christelijk onderwijs inkadert en die er bij elke leerling het leven lang wordt ingehuld: "De vrees des Heeren is de ware kennis en de wijsheid van de wereld is dwaasheid".

Promot sloten de drie christelijke partijen zich dan ook aan in een Christen-Democratisch Appèl (CDA), om te voorkomen dat er maar iets gespreid zou worden. De gereformeerden - van huis uit 'kleine luiden' - hebben het hier nog steeds het moeilijkst mee. Er bestaat bij hen achterdocht jegens de roomse regelaars en de christelijk-historische heren: alles eerlijk delen moet! Gerechtigheid moet! De overtuiging 'christenen-horen-bij-elkaar' hielp hen echter over de drempel heen.

Dat christenen politiek niet onder één christelijk dak huizen koert voor, maar is principieel onvoorstelbaar. Dat christenen over de "wezenlijke waarden van het leven" iets zouden kunnen leren van niet-christenen (en omgekeerd) is alleen omgekeerd waar!

"Alle terreinen des levens"

Deze merkwaardige engheid en bekrompenheid heeft te maken met het hoge roepingsgevoel dat gereformeerden bezitten. Zending en evangelisatie - op "alle terreinen des levens" - zijn programmapunt nummer 1 op de kerkelijke agenda. Een kerk die geen zending drijft is geen kerk.

En precies diezelfde zendingsgedachte trekt grenzen: je kunt je als christen onder alle mensen bewegen en dat moet ook, maar je als christen aansluiten bij

anderen, bij een wereldlijke beweging, zoals het socialisme/communisme - dat is uitgesloten. Je bent immers zelf een-alles-omvattende beweging, de enige ware beweging zelfs. En alle anderen hebben zich bij haar aan te sluiten, zoals je ook zelf door Christus hiertoe bewogen bent. Daarom ontbreekt in het gereformeerde levensbesef het begrip "doorbraak" (zie het stuk over de NHK) of iets dat daarop lijkt: christenen-horen-so-wie-so-bij-elkaar, op één vaste grond(slag) en met één groot doel, wat er in eigen gelederen ook gebeurt!

Zo gezien is het bestaansrecht van de gereformeerde kerken geworteld in de ene overtuiging:

- a) dat deze wereld het moet hebben van Gods woord,
- b) dat daarom alle mensen dat Woord van God bewust en persoonlijk moeten aannemen, en
- c) dat de kerk als Hoedster, geroepen is dat Woord bij alle mensen ingang te doen vinden.

"Wat nut ons..."

In dat woordje "aannemen" zit de anvel.

Het betekent: "aannemen" in de zin van in ontvangst nemen, blij en onbekommerd; hier, pak aan, uit genade! Het betekent echter ook: aannemen in de zin van "voor waar houden": ik neem aan dat iets zo is.

De kerk moet oproepen tot "aannemen" in de dubbele betekenis van het woord.

In principe voegt de kerk daarniets aan toe en heeft ze dat ook niet te doen.

Diskussie is daarom niet wettelijk: zonder omwegen volgt alles linea recta uit het Woord van God. De kerk maakt de boodschap niet "aannemelijk". Zij een term als "aannemelijk maken" gaan alle gereformeerde haren overeind staan. Iets is waar ... en dan hoef je het niet aannemelijk te maken! Of iets is onwaar ... en dan mag je het niet aannemelijk maken!

Of waar óf onwaar... Telkenmale ziet men zich genoodzaakt dit oordeel te vallen. Genoodzaakt, want de waarheidsvraag is voor gereformeerden een uiterst praktische aangelegenheid.

"Waar toe dient ons dat wij weten dat ...", "Wat nuttigheid verkrijgt gij door ...", "Wat nut ons..." herhaalt de in de 16e eeuw opgestelde Heidelbergse Catechismus. In de huidige gereformeerde theologie staat de vraag centraal: "wat heb je eraan?", "wat biedt het je?". Godsdienst moet praktisch zijn! Je moet er wel bij varen!

Zeker nu men !-tekens gebruikt, overheerst en overwoekert de zinvraag alle andere vragen. Dat iets in en op zichzelf wel eens helemaal geen zin kan hebben, is voor een gereformeerde ondenkbaar.

Soms komt men zover om aan pertinente onzin zin te verlenen. Bijvoorbeeld door het belang van religie-in-het-algemeen te verdedigen, alsof - overigens goed gereformeerd - niet de eerste vraag dient te zijn óf het gaat óf om dienst aan de Baals óf om...

Alles heeft zin, door God! lijkt de uitgangspostelling; en als dat niet zo is dan stort ons hele leven in elkaar.

Hier staat mijns inziens de wissel in het gereformeerde station verkeerd. Het Woord moet daadwerkelijk gehoord worden, wil het niet pure ideologie zijn; het Woord is er voor iedereen, het is niet een incrowd-religie voor vrome zielen; het moet voor iedereen wáár zijn, echt, van binnenuit acceptabel. Dit is mijns inziens het gelijk van de gereformeerden.

Dat betekent echter niet dat er maar één waarheid is, namelijk alleen dat is waar wat zin heeft. In dat geval overwoekert en verstikt de gereformeerde nuttigheidsvraag het zicht op wat waar is en werkelijkheid wil worden; dan gaat men onzin voor zin verslijten.

Of christen óf heiden

Toch wil een gereformeerde die ene Waarheid niet kwijt.
Altijd weer zal hij - met pijn overigens, hij "doleert" nog steeds - op staande voet elk instituut verlaten dat er een dubbele waarheid of nog meer waarheden op na houdt. "Vrijzinnigheid" (het schrikbeeld van de NHK, omdat daar 'vele' meningen gehoord worden) betekent voor een gereformeerde nog steeds eigenzinnigheid; dat jouw nadenken, zingeving, naast de zin van God kan en mag bestaan is hem een onmogelijkheid. Dat vrijzinnigheid ook kan betekenen dat iets vrij zinnig is of gemaakt kan worden, is voor hem of een redeneertruc of abracadabra.

Iets heeft zin of geen zin, is goed of slecht, is mooi of lelijk, is vlees of vis, etc. Daartussen bestaat niets.

Je bent óf heiden óf christen, maar allebei tegelijk dat kan niet!

Eén bijbeluitleg

Zo voelt de gereformeerde zich schipper naast God, om "der waarheid getuigenis" te geven. Er is maar één uitleg van de bijbel, twee of drie uitleggingen, waarheden? Dat kan niet: iets is waar of het is onwaar!

Juist omdat het om de praxis gaat - het Woord moet worden gedaán - houdt een gereformeerde dat vol. Je kunt immers ook maar één ding, of dit of dat! Iets er tussen in, of twee dingen tegelijk doen, is onmogelijk, is verraad! Een mens moet kiezen. Zo is er ook maar één uitleg van de bijbel (zij het in vele vormen en gedaantes). En die ene uitleg - het zij in de grootste ootmoedigheid gezegd - is aan ons toevertrouwd.

Niet dat wij de waarheid hebben - dat zul je een gereformeerde nooit horen zeggen, hij kijkt wel uit - neen, de waarheid heeft ons! Een man als prof. Schilder kon er aan toevoegen: "totdat het tegendeel blijkt". Deze uitspraak was echter te gereformeerd, hij moest er dan ook uit!

Gereformeerden zullen nooit zeggen dat hun uitleg de enige gezaghebbende is. Alleen de Schrift heeft gezag, boven alle menselijke meningen en instellingen, ook boven de eigen gereformeerde dogma's, vergaderingen en synode's.

Dat betekent, dat wie met de bijbel in zijn handen kan bewijzen dat hij gelijk heeft, hij van heel de kerk dit gelijk moet krijgen. Intussen rust de bewijslast wel op de eenzame nieuwlichter zelf, zoals mensen als en -
moesten ervaren.

Deze identifikatie - toch wel - van eigen (door Gods geest geïnspireerde) uitleg van de bijbel en de bijbel zelf - er staat toch wat er staat -, dit alleenvertoningsrecht van God: alleen een gelovige heeft inzicht in de waarheid en iedereen moet dan ook eerst de bijbel aannemen voordat hij over de waarheid kan meepraten. heeft binnen en buiten de gereformeerde kerken diepe sporen getrokken in ons volksleven.

Eén buik

Het besef van rentmeester te zijn en geen eigenaar (zie het CDA program) betekent in al haar nederigheid intussen wel dat een goed en getrouw rentmeester en de eigenaar twee handen op één buik zijn. Wat de heer wil en wat goed is voor het volk moet onvoorwaardelijk worden uitgevoerd. En het volk - de lijfeigenen, het woord rentmeester staat immers uit deze wereld - moet dan ook onvoorwaardelijk buigen, niet voor de rentmeester natuurlijk, maar wel voor het gezag dat hij representeert, God zelf.

Hun christelijke partij hebben de gereformeerden dan ook anti-revolutionair genoemd: voor gezagsdragers moet je buigen, anders gaat het mis met het volk, anarchie! Geheel probleemloos is deze voorstelling van zaken natuurlijk niet. Gelukkig staat er dan in de bijbel dat God aan de koning wijsheid geeft, en dat overheden kunnen rekenen op een bijzonder inzicht. Daarenboven wordt er elke zondag met name voor alle gezagsdragers - de overheid, de koningin, de

geestelijke leidslieden, de leraren, de ouders etc. etc. - in de kerken gebeden, zodat het volk weet dat het goed bestuurd wordt. En als op dit gebied zich onregelmatigheden voordoen, waarvan elk (christen)mens op zijn klompen aanvoelt dat ze niet kloppen, dan wordt de gereformeerde op het hart gebonden om te "geloven", om vertrouwen te hebben in haar grote voormannen.

"Geloven in..."

Op dit "geloven in..." in de zin van uitschakelen van opkomend kritisch denken en van "aannemen dat ..." (Solijns formuleerde: "Gaet U maar rustig slapen, wij...") ligt grote nadruk. Theologisch wordt dat aldus onderbouwd. In de bestaande werkelijkheid gaat God zijn Weg, in alles en op alle terreinen des levens is Hij present - maar, vaak ongezien en onbegrepen. Van onderenaf gezien lijkt het grote wereldtapijt daarom een warboel van knopen, maar wie het van bovenaf in oogschouw neemt - samen met God - die ziet een prachtig kleed. Daartoe wordt een gereformeerde opgeroepen: bekijk de dingen van boven, in "het perspectief van de eeuwigheid"; het patroon is er werkelijk, objectief! En zien we het nu soms en heel even, later zullen we het zien in alle klaarheid.

De neiging om de maatschappij te zien zoals ze is, om haar nuchter te analyseren en de kansen die erin liggen aan te grijpen, verdwijnt zo voorgoed. Komt een gereformeerde in beweging - en dat doet hij zoals we zagen op "alle terreinen des levens" - dan als "werker der dankbaarheid", dankbaar om wat voor hem valt valt. Het valt, de onrust, het ongeduld is helemaal weg, het is ploeteren gelaten tegen alles wat niet goed is en wat niet God is, opteren tegen de zonde in de wereld een mensenleven lang. En, helemaal goed wordt het (hier) nooit.

Dat dit onvernosden rationalisme is, is duidelijk. Je moet je verstand en je vermogens gebruiken (in dienst van God) tot zover je kunt. Bereik je de grens, dan moet je het "overlaten", dan moet je "geloven". Zo begint geloven waar kritiek en achterdocht de kop opsteken en waar menselijk denken en kunnen schijnen te eindigen, geloven ligt aan gene zijde van de grens. Maar deze boedelscheiding valt natuurlijk niet te maken. Een vurig hart en een koel verstand veronderstellen elkaar juist.

Gezagsgetrouw

De geringschatting van het eigen kritische vermogen en de zingeving aan al-wat-is vanuit een verborgen, maar daarom niet minder reëel goddelijk patroon - dat is tevens het fundament van de gereformeerde gezagsgetrouwheid. In 1940 hadden ze dan ook de grootste moeite - zelfs na Mein Kampf, na Oostenrijk en na Polen - om in de Duitse bezettende macht niet de je van God gegeven overheid te zien. Je moet, hoe akelig ook, de overheid eren! Tenzij ... iemand met bijbelse teksten kanantonen dat het niet de overheid uit Romeinen 13 is kan en moet er - op die grond - tegen deze leugenvorst met man en macht gestreden worden. Gereformeerden konden zo, schouder aan schouder met communisten, de nazi-overheid bevechten ... omdat hun eigen overheid, de wettige, immers in Engeland zat! Vandaar! Je bent zo toch gehoorzaam, toch rent meester! Het is een consequente houding t.a.v. de bijbel: als vast is komen te staan dat God het wil, dan zijn gereformeerden niet meer te houden, kerken moeten desnoods worden gescheurd, mensen afgezet, tucht uitgeoefend en kruistochten tegen alle wereldlijke machten en ideeën geproclameerd.

De lol eraf

Is er van dit strijdbare gereformeerde karakter nog iets over? Het lijkt van niet. Voer de oorlog kon er in het gereformeerde kamp in volle overtuiging gezegd worden: dat en dat is Gods Wil. En: God is met ons! Toen

men in de oorlog dezelfde spraak tegenkwam op de laatste koppelriemen. bracht dit tot nadenken. Na de oorlog sprak iemand als Berkouwer niet meer over God in de geschiedenis, maar over Gods Hand in de geschiedenis. In de vijftiger jaren werd Gods Hand Gods Vinger. In de zestiger jaren werd het "sporen van God", een vingerafdruk. En in de zeventiger jaren kwam men niet verder dan een vingerwijzing van God, "tekenen van God oprichten" in deze boze wereld. een richtingbordje van die kant moet je uit!

En de tachtiger jaren zullen laten zien dat de gereformeerden zelfs dat niet meer weten: welke kant het uit moet? De hemel mag het weten.

"Samen op weg?"

Niet slechts de zelfverzekerdheid, maar ook de zekerheid van de gereformeerden lijkt zo verdwenen. Hun bestaanrecht als kerk is hiermee opgeheven. En het "samen op weg" met andere kerken wordt dan ook driftig beoefend. Voor velen binnen de gereformeerde kerk is deze "occidene" echter te laat. Zij hoeft voor hen niet meer. Zij gaat nl. veelal gepaard met een wenen van de politiek van de kansels, en dan is voor een gereformeerde de lol eraf (van "alle terreinen des levens" laat men er niet graag eentje vallen). Hij verliest ook de belangstelling voor God: als je met God alle kanten uit kan, waarom dan nog kerk? Mensen als Vorster en Dom Helder Camara kunnen toch niet samen kerk zijn? Samen op weg! Waarheen eigenlijk? Hij ontdekt zo de kardinale fout van het gereformeerde denken: niet "wij christenen horen bij elkaar", maar wij christenen horen bij de verworpenen der aarde! Dáár is onze plaats en alleen daar komen wij elkaar tegen!

Prententieloop

Deze gereformeerden hebben in de beweging "Christenen voor het Socialisme" zoals die vanuit Zuid-Amerika tot ons kwam, weer nieuwe inspiratie opgedaan. Hier wordt gekozen, men weet wat men wil en welke kant het uit moet. Welk gereformeerd hart gaat daarbij niet weer kloppen? Je bent eindelijk weer eens met iets concreets bezig in plaats van met vrome woorden en lange verhalen. Godsdienst moet immers gestalte krijgen, vlees worden, anders stelt het niets voor. Deze gereformeerden hebben echter wel grondig afgeskend met de pretentie dat alleen christenen weten wie God is en wat waar is. Ze hebben ontdekt dat dat ook glashelder in de bijbel staat: het gereformeerde bloed kruipt waar het niet gaan kan. Er zijn geen grenzen, zoals prof. Verkuyl die trekken wil, aan het Rijk van God. Overal waar geknechte mensen weer bevrijde mensen worden, herkennen zij het Rijk van de Mensenzoen en sluiten zij zich aan. Niet als "werken der dankbaarheid" (moralistisch), maar als "vruchten van het geloof" (existentieel). Daar kun eigen identiteit te willen verliezen hebben deze gereformeerden die behouden, weer teruggevonden. Het is voor hen de enige Weg, de Waarheid en het Leven!

Rubricering: 1)

1) Zo nodig andere rubricering aangeven.

ACD
1523727
datum: 27 NOV 1980
CO
b. — d. —

Distr.: **BC**

Afschr.:

Dijlage(n):
BO: **179.646**

Datum rapport	Volgno. Inf. rapp.	Evaluatie
17-11-1980	1	

Betreft: Ledental CvS.

Medio oktober 1980

CvS 325 bedraagt. , het totaal aantal leden van de

Rubricering: 1)		ACD 1523726
		datum 27 NOV 1980
		CO
		b. — d. —
1) Zo nodig andere rubricering aangeven.		
Distr.: BC-Bop.		Bijlage(n):
Afschr.:		BO: 179.647
	Datum rapport	Volgno. Inf. rapp.
	17-11-1980	2
		Evaluatie
		B - a/b - 2

Betreft: De Beweging Christenen voor Socialisme

Zaterdag 1 november 1980 vond een landelijke vergadering plaats van de CvS in het pand van het Theologisch Instituut van de UvA aan de Herengracht te Amsterdam. De bijeenkomst begon om 11.00 uur
Aanwezig waren:

- Allereerst deed de voorzitter enkele mededelingen, t.w.:
- Het CvS in Vlaanderen bestaat 5 jaar. Zij geeft het blad "KERING" uit.
  - De groep CAÏROS is actief voor de vrijlating van MANOELA (Z.Afrika en voor politieke gevangenen op de Filipijnen
  - Binnenkort wordt in Mexico een congres georganiseerd door linkse christenen tegen de dictatuur in El Salvador
  - De NCSV gaat een congres houden tegen de kernbewapening
Het zal plaatsvinden van 14 tot 16 november 1980
Vrijdag de 14de houdt de inleiding, waarna de werkgroepen worden geformeerd, die zaterdag de volgende onderwerpen bediscussiëren:
    - a. Wetenschap en bewapening
    - b. theologie en bewapening
    - c. Onderwijs en bewapening
    - d. Militarisering van de staat
    - e. Economische crisis en bewapening
- Die avond is er spel en feest. Zondags vindt er discussie plaats over de stellingen uit de werkgroepen.
- Het CvS wil op 6 tot 8 februari '81 een theologen-conferentie organiseren.

- De volgende landelijke CvS-bijeenkomsten worden gehouden op 13-2-80 en 31-1-81.

Na de mededelingen kregen de aanwezigen van de Kalamagroep uit Rotterdam het woord. Ze waren erg spraakzaam en gaven aan dat ze meer contact wilden met de CvS-regio Rotterdam. Voorts stellen zij het CPN-initiatie aan de orde dat beoogt ca.50 organisaties te bundelen tegen het racisme vond dat erg belangrijk. De CvS-regio Rotterdam zal zich aansluiten bij voornoemd CPN-initiatief.

Vervolgens deden de vertegenwoordigers van de diverse regio's hun woord
 Regio Friesland: Op drie plaatsen wordt een anti-militarisme-aand georganiseerd in samenwerking met IKV-IKVOS, het fries' anti-fascisme comité en het Stop-de-N-bom-initiatief.

Regio Groningen: De scholing is afgesloten. Deze was slecht bezocht door CvS-ers; wel hadden 10 IKV-ers er aan deelgenomen. In Zuid-Drente wordt een scholing gestart met 12 mensen. (lid CvS-Suurgroep)

Regio Den Haag: leidt nog een groep in het studenten-pastoraat. Aan de scholing werd door maar 4 mensen deelgenomen. De IKV-kernen worden voor deelname benaderd.

Eén der aanwezigen (n.g.o.) vertelde dat vorengenoemde theologen-conferentie vanuit Nijmegen zal worden voorbereid. In december '80 zal een nabespreking worden gehouden van de ontwapeningsconferentie van september op Woudschoten door het internationale comité. Dit comité bestaat uit:

- één CvS-er uit Berlijn;
- één CvS-er uit Praag;
- enkele leden van de Nederlandse groep binnen het HKH.

In januari verschijnt het congresboek.

Hierna sprak over het bedoelde congres over ontwapening. Hij stelde dat het uiteraard gaat om het anti-militarisme dat was de betekenis van dat gebeuren. Echter het was in eerste instantie van politieke betekenis.

Wat zijn hiervan nu de consequenties voor het CvS? stelde dat er zowel in Nederland als in de socialistische landen vredesbewegingen bestaan. In die van de DDR is men enthousiast over de Nederlandse vredesbewegingen. Dat betekent nog niet dat je dan politieke contacten hebt. Het CFK is niet anders dan een doorgeefluik. Het IKV is huiverig voor het CFK. Zij verslijten het voor communisten-vriendjes en zetbazen voor de Sowjet-Unie.

uit Rotterdam vroeg of die interesse vanuit de DDR echt is of hypocriet. "Is ze niet bedoeld om er politieke munt uit te slaan?" zo formuleerde

legde uit dat het CFK in de DDR in een moeilijke positie zit: zowel bij de kerken als bij de Staat is ze verdacht. Dat ze in de ogen van de Staat verdacht is wordt veroorzaakt door het feit dat ook Westduitsers lid van het CFK zijn. Daarmee wordt de organisatie gezien als een verlengstuk van de ERD. vertelde dat er de laatste tijd in de DDR verzet is in de kerken en op de scholen. Er zijn dienstweigeraars. De kerken in de DDR zien het CFK als uitvoerder van de politiek van de Staat.

Hij vertelde dat het IKV contact zoekt met kleine groepen ook in de DDR. Dit was het doel van de onlangs gehouden EISENACH-conferentie:

het bij elkaar brengen van de diverse kerkelijke vredesbewegingen. Momenteel is het IKV bezig grote politieke partijen te benaderen. oordeelde het beter wanneer deze organisatie kleinere politieke partijen zou benaderen. Aansluitend merkte op dat het IKV het contact met de basisgroepen/kernen dreigt te verliezen.

uit Nijmegen noemde de samenwerking CvS-IKV in die stad goed. Hij oordeelde het van belang op landelijke CvS-vergaderingen de ervaringen met het IKV te bespreken.

merkte op dat het IKV in haar politieke beschouwing de klassenstrijd achterwege laat. "Dat is fout. Zo kom je er niet," stelde hij.

achtte een analyse van het IKV nodig vanuit de regio's.

vertelde in gesprek te zijn met IKV-ers.

gaf een verslagje over "Dodewaard". Hij was bij de "blokkade" geweest.

, de Kalama-man, vertelde in 1974 en 1975 al lid van het CvS te zijn geweest. Daarna heeft hij gewerkt in Venezuela en Nicaragua. Nu is hij wéér lid van het CvS en wil daarvoor actief worden. Momenteel is de man pijpfitter bij Shell in het Botlekgebied.

Medegedeeld werd nog (door ^{óf} .) dat in de laatste week van oktober was teruggekeerd uit Cuba. ✓